

Evaluatie Uitvoeringsregeling toekomstbestendige winkelgebieden

Provincie Noord-Holland

Opdrachtgever

Titel rapport

Provincie Noord-Holland

Evaluatie Uitvoeringsregeling toekomstbestendige winkelgebieden

Kenmerk

Datum publicatie

011592.20221011.R1.07

24 oktober 2022

Projectleider

Projectteam Goudappel/Decisio

Tim van Huffelen

Simon Bleijenberg, Diane Stiemer, Gerwin van der Meulen, Guido Scheerder

Projectteam opdrachtgever

Mechteld Wisse, Jacobien Crol en Margot Recter

Status

Eindrapportage

© Copyright Goudappel BV

Inhoudsopgave

1. Conclusies en aanbevelingen		1
1.1	Aanleiding evaluatie en onderzoeksvragen	1
1.2	Conclusies evaluatie	2
1.3	Aanbevelingen evaluatie	4
2. Inleiding		7
2.1	Aanleiding	7
2.2	Vraagstelling	7
2.3	Aanpak	7
2.4	Leeswijzer	8
3. Beleidskader		9
3.1	Rol Rijk en provincie Noord-Holland	9
3.2	Achtergrondfeiten rondom de subsidieregeling	12
4. Behaalde resultaten		15
4.1	Analyse van de aanvragen	15
4.2	Uitgevoerde activiteiten	21
4.3	Behaalde prestaties	23
5. Functioneren, doelbereik en doeltreffendheid van de subsidieregeling		25
5.1	Ervaringen van doelgroepen: aanvraagproces en voorwaarden	25
5.2	Inzicht in doelbereik	28
5.3	Inzicht in doeltreffendheid	32
5.4	Inzicht in overige wensen en behoeften	38
Bijlage 1 Vragenlijsten enquêtes		39
Bijlage 2 Lijst geïnterviewden		44

1. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zetten we de conclusies en aanbevelingen van de evaluatie uitvoeringsregeling voor toekomstbestendige winkelgebieden voor u op een rij. Voor we tot de conclusies en aanbevelingen overgaan, leest u eerst kort over de aanleiding en de onderzoeksvragen voor de evaluatie.

1.1 Aanleiding evaluatie en onderzoeksvragen

De provincie Noord-Holland heeft in 2015 het Detailhandelsbeleid 2015-2020 opgesteld. Met dit beleid wil de provincie onder meer de vitaliteit van winkelgebieden stimuleren. Een middel dat de provincie hierbij inzet is de subsidie 'Uitvoeringsregeling voor toekomstbestendige winkelgebieden'. Het doel van de subsidie is het verhogen van het kwaliteitsniveau van de winkelgebieden in Noord-Holland. Dit doet de provincie door gemeente, ondernemerscollectieven en ondernemers te ondersteunen bij hun inspanningen om de winkelgebieden middels planvorming of samenwerking toekomstbestendig te maken. Het subsidieplafond voor de subsidieregeling bedroeg € 600.000 in 2018 en 2019. Sinds 2020 is het plafond €425.000,- per jaar. In totaal is er voor € 1.476.043,- aan subsidies verleend in de periode 2018-2021. In geen enkel jaar is het subsidieplafond volledig gebruikt, wel is het grootste deel van het beschikbare bedrag elk jaar benut.

Dit rapport evalueert de 'Uitvoeringsregeling voor toekomstbestendige winkelgebieden' over de periode 2018-2021. Aanleiding hiervoor is het Evaluatiekader subsidies 2018, waarin is gesteld dat subsidieregelingen elke vier jaar geëvalueerd dienen te worden. De evaluatie van de uitvoeringsregeling geeft antwoord op vier centrale hoofdvragen, namelijk:

1. In hoeverre is het aannemelijk dat de regeling heeft bijgedragen aan de provinciale opgave uit het detailhandelsbeleid?
2. Wat zijn de ervaringen van gemeenten/ondernemers(collectieven) met het gebruik van de regeling? Welke uitdagingen en belemmeringen ervaren zij?
3. Wat kunnen we leren van de provincie Zuid-Holland op het gebied van de subsidie voor detailhandel?¹
4. Welke concrete aanbevelingen kunnen worden geformuleerd over de doeltreffendheid van de regeling?

Voor de evaluatie is een enquête uitgevoerd onder (potentiële) aanvragers van de subsidieregeling. De enquête is in totaal 30 keer volledig ingevoerd. Daarnaast zijn er 10 verdiepende interviews verricht met aanvragers, potentiële aanvragers, Stad&Co (adviesbureau betrokken bij meerdere aanvragen) en beleidsmedewerkers van de provincie Noord-Holland en Zuid-Holland.

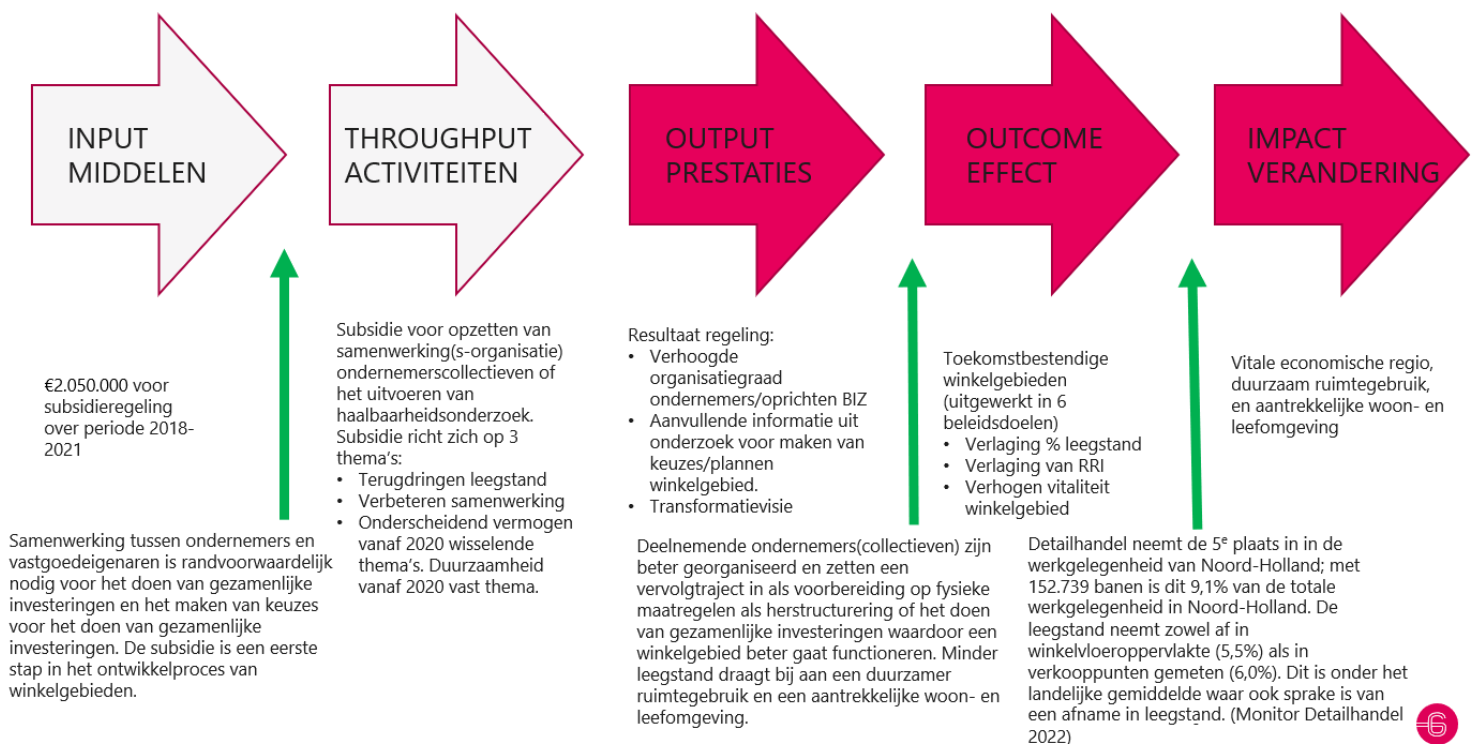
¹ De provincie Zuid-Holland heeft een relatief vergelijkbaar profiel en eveneens sinds 2018 een subsidieregeling voor winkelgebieden. Vanaf 2022 is de subsidieregeling in Zuid-Holland op onderdelen aangepast naar aanleiding van een uitgevoerde evaluatie.

1.2 Conclusies evaluatie

Regeling draagt bij aan betere samenwerking en hogere organisatiegraad.

De eerste onderzoeksvraag voor de evaluatie is in hoeverre de regeling heeft bijgedragen aan de provinciale opgave uit het detailhandelsbeleid en gaat over de doeltreffendheid van de regeling. Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden, is eerst inzicht nodig wat voor de evaluatie onder de provinciale opgave en doeltreffendheid wordt verstaan. In de hiernavolgende figuur 1 zijn de opgave en doeltreffendheid, met onderliggende aannames, uitgewerkt in een doelboom.

Voorstel doeltreffendheid UVR toekomstbestendige winkelgebieden

Figuur 1: Doelboom evaluatie uitvoeringsregel

Als we kijken naar de doelboom en de uitkomsten van de evaluatie zien we dat de uitvoeringsregeling bijdraagt aan de 'output prestatie' verhoogde organisatiegraad en in mindere mate bijdraagt aan de prestaties aanvullend onderzoek en een transformatievisie. De subsidie wordt vooral aangevraagd voor het verbeteren van de samenwerking en verhogen van de organisatiegraad. En met succes. Bijna alle aanvragers met dit doel geven aan dat de subsidie heeft bijgedragen aan een betere onderlinge en externe samenwerking en een hogere organisatiegraad.

Als we verder kijken in de doelboom naar de bijdrage aan het 'outcome effect' (minder leegstand, Verlaging van Retail Risk Index en verhogen vitaliteit winkelgebied), dan zijn er op

basis van deze evaluatie geen directe conclusies te trekken. We zien geen direct verband tussen de winkelgebieden waar subsidies zijn verleend en een positief outcome effect zoals een vermindering van de leegstand. Hetzelfde geldt voor de bijdrage van de regeling aan de 'impact verandering' (vitale economische regio, duurzaam ruimtegebruik en aantrekkelijke woon- en leefomgeving). Het is ook niet vreemd dat geen direct verband is te leggen tussen de regeling en het 'outcome effect' en de 'impact verandering', omdat samenwerking maar één van de vele factoren is, die van invloed is op de ontwikkeling van toekomstbestendige winkelgebieden en een vitale economische regio, duurzaam ruimtegebruik en aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Zo spelen bijvoorbeeld factoren als de economische ontwikkeling en corona in dit proces een zeker zo grote rol. Daarnaast is een verband met het 'outcome effect' en de 'impact verandering' nu moeilijk vast te stellen, omdat een betere samenwerking en hogere organisatiegraad pas over een langere periode vruchten afwerpen.

Wel kunnen we vanuit de literatuur en bestaand onderzoek² stellen dat een goede samenwerking en organisatiegraad de basis vormen voor een succesvolle aanpak om de vitaliteit van winkelgebieden te verbeteren. Een sterke samenwerking tussen de 'gouden driehoek' (ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeente) is randvoorwaardelijk om gezamenlijk in een winkelgebied te investeren en plannen te kunnen maken en uitvoeren.

Het belang van een goede samenwerking voor een vitaal winkelgebied wordt ook onderschreven door de aanvragers van de subsidie. Zij geven aan dat samenwerking nodig is en het makkelijker maakt om samen in het winkelgebied te investeren. Zij stellen ook dat de subsidie een steun in de rug is om ondernemers over de streep te trekken en samen te werken, acties succesvol uit te voeren en vervolgacties op te starten. Daarbij geeft 60% van de aanvragers aan dat de voorgenomen acties inmiddels al zijn uitgevoerd en 40% dat ook al vervolgacties zijn opgestart.

Kortom: op basis van de evaluatie kunnen we concluderen dat de uitvoeringsregel direct bijdraagt aan 'output prestaties' van de doelboom (zie figuur1) als een betere samenwerking en hogere organisatiegraad en volgens de literatuur en deelnemers aan de evaluatie indirect bijdraagt aan één 'outcome effect' als een vermindering van leegstand en 'impact verandering' als een vitale economische regio, duurzaam ruimtegebruik en aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Aanvragers subsidie uitvoeringsregeling tevreden over subsidie en proces

De aanvragers van de subsidie uitvoeringsregel zijn goed te spreken over deze regeling en het aanvraagproces. Zij zijn in de eerste plaats blij dat er een subsidie beschikbaar is om samen te werken aan een betere vitaliteit van het winkelgebied en geven aan goed uit de voeten te kunnen met het subsidiebedrag. Daarnaast zijn de aanvragers tevreden over het contact met de provincie. Aanvragers waarderen het dat de provincie actief meedenkt bij het indienen van hun aanvraag. Daarbij geeft een belangrijk deel van de aanvragers aan dat zij

² Literatuurvoorbeelden: https://retailand.nl/app/uploads/2016/12/Winkelgebied_van_de_Toekomst.pdf en <https://retailand.nl/app/uploads/2018/09/2440-Brochure-samen-investeren-DEF-LR.pdf>

een direct contactpersoon hebben bij de provincie en dat dit goed werkt om vragen te stellen en te sparren over de aanvraag.

1.3 Aanbevelingen evaluatie

Ondanks de geconstateerde bijdrage van de uitvoeringsregel aan een betere samenwerking en de tevredenheid van de aanvragers met de regeling, zien wij op basis van de evaluatie de volgende aanbevelingen om de effectiviteit en tevredenheid van de regeling te verbeteren.

Vergroot bekendheid uitvoeringsregel

Analyse van de aanvragen leert dat de subsidie goed bekend is bij de grotere gemeenten in de provincie en vooral wordt aangevraagd in het zuidelijke deel van de provincie. Tegelijkertijd constateren we op basis van onder meer de leegstandscijfers en de Retail Risk Index dat de urgentie vooral in de kleinere gemeenten in het noordelijke deel van de provincie het grootst is en juist deze gemeenten achterblijven bij de aanvragen. Dit heeft voor een belangrijk deel te maken met een gebrek aan bekendheid van de regeling bij de kleinere gemeenten en ondernemersverenigingen en gebrek aan menskracht. Het verdient daarom aanbeveling om de regeling juist bij deze gemeenten en ondernemersverenigingen (in het noordelijke deel van de provincie) nog eens extra onder de aandacht te brengen.

Vereenvoudig en versnel de subsidieaanvraag en hou aanvragers op de hoogte

De beperkte menskracht bij vooral de kleinere gemeenten en ondernemersverenigingen maakt dat de subsidieaanvraag bij voorkeur zo eenvoudig mogelijk moet zijn. Veel aanvragers geven in de evaluatie aan dat de aanvraag eenvoudiger kan door bij de uitleg van de uitvoeringsregeling en het aanvraagformulier minder ambtelijke taal te gebruiken. Deze taal maakt het voor met name de ondernemers lastig om een aanvraag in te dienen.

Daarnaast vindt 20% van de aanvragers dat de afhandeltijd bij de provincie te lang duurde en dat voor hen ook niet bekend was wanneer hun aanvraag zou worden afgerond. De aanvragers willen graag een snelle afhandeling van de aanvraag en stellen het op prijs als de provincie hen op de hoogte houdt van de vorderingen en tussentijds updates stuurt over de voortgang van hun aanvraag.

Verhoog het percentage cofinanciering provincie

In de evaluatie geeft iets minder dan 20% van de aanvragers aan niet tevreden te zijn over de cofinanciering. Vooral kleine ondernemersverenigingen ervaren dat de eigen bijdrage te hoog is en zouden graag zien dat de provincie meer bijdraagt. Ook in de provincie Zuid-Holland kwam dit tijdens de evaluatie van deze regeling als een belangrijk aandachtspunt naar voren. De provincie Zuid-Holland heeft naar aanleiding van deze constatering besloten om het percentage dat de provincie bijdraagt te verhogen naar 75% voor aanvragen onder € 10.000,- zodat de ondernemers zelf hierin nog maar 25% moeten bijdragen. De provincie Noord-Holland vraagt nu een eigen bijdrage van 50% voor aanvragers. Op deze manier verlaagt Zuid-Holland de drempel om aan te vragen, zodat minder financiële middelen nodig zijn. Deze wijziging wordt gewaardeerd door de betrokken partijen, maar het is nog te

vroeg om te bepalen of de ondernemerscollectieven in Zuid-Holland sinds dit jaar meer aanvragen doen.

Verbreed thema's subsidie

Aanvragers zien dat de uitvoeringsregeling bijdraagt aan een betere samenwerking en organisatiegraad en indirect aan de ontwikkeling van een toekomstbestendig winkelgebied. Hiermee sluit de regeling goed aan bij de uitdagingen die in de winkelgebieden liggen. Om vitale en toekomstbestendige winkelgebieden te realiseren helpt het volgens de aanvragers om de regeling breder in te steken. Aanvragers stellen dat winkelen steeds meer een totaalbeleving is geworden en daarmee ook de horeca- en recreatiefuncties belangrijk zijn voor de winkelgebieden. Zij zouden de subsidie ook willen gebruiken om de gebieden als geheel aan te pakken, waarbij de plannen zich niet enkel focussen op de winkelfunctie. Daarnaast geven enkele aanvragers aan dat de thema's van de subsidie breder getrokken moeten worden. Hierbij denken zij aan maatregelen die de vitaliteit van centra in de brede zin stimuleren, zoals het toevoegen van groen en/of zitplekken. Andere thema's die aanvragers in dit kader noemen, zijn: klimaatadaptatie, energietransitie, digitalisering en parkeren. Op deze thema's worden de financiële middelen om hierin te investeren. De vraag is of deze thema's nog passen bij een subsidieregeling behorend bij het detailhandelsbeleid, of dat het meer richting een gebiedssubsidie gaat, die mogelijk niet past binnen de provinciale rol.

Stel expertise beschikbaar

Ondernemersverenigingen en (kleinere) gemeenten geven aan te kampen met een gebrek aan menskracht en expertise. Aanvragers zijn blij met de uitvoeringsregeling en subsidie, maar geven tegelijkertijd ook aan ondersteuning gedurende het proces om toekomstbestendige winkelgebieden te realiseren, goed te kunnen gebruiken. Twee derde van de aanvragers heeft behoefte aan deze vorm van ondersteuning.

Maak onderzoek en data bekender, toegankelijker en eenduidiger

Er is binnen de provincie Noord-Holland veel onderzoek en data beschikbaar, zoals de Monitor Detailhandel, het Koopstromenonderzoek en het Marktruimteonderzoek. De evaluatie laat zien dat dit niet bij iedereen bekend is, of makkelijk te vinden is. Aanvragers hechten belang aan het delen van kennis en willen hun winkelgebied graag vergelijken met andere gebieden. Daarbij vinden zij het belangrijk dat onderzoeken op een efficiënte en vergelijkbare manier worden uitgevoerd. Een voorbeeld dat wordt genoemd is een passantenonderzoek voor een winkelgebied. Het wordt niet noodzakelijk gevonden dat de provincie dit onderzoek uitvoert voor alle winkelgebieden, maar aanvragers hebben wel behoefte aan een standaardisering van de onderzoeksopzet of aan een partij die deze onderzoeken overal op eenzelfde manier uitvoert. Zij willen graag worden geholpen met een gestandaardiseerde onderzoeksmethodiek, zodat niet elk winkelgebied zelf hoeft uit te vinden hoe bepaalde onderzoeken het beste worden aangepakt.

Monitor effecten uitvoeringsregeling

De in de evaluatie geconstateerde bijdrage van de regeling aan de samenwerking en organisatiegraad en het in de literatuur geschetste belang van een goede samenwerking om toekomstbestendige winkelgebieden te realiseren, vormen aanleiding om door te gaan met

de uitvoeringsregeling. Het verdient daarbij aanbeveling om de indirecte bijdrage van de regeling op 'outcome effecten' zoals een vermindering van leegstand en een lagere score op Retail Risk Index (zie ook doelboom figuur 1) te monitoren. De uitvoeringsregeling is een eerste stap in het ontwikkelproces, waarvan de outcome effecten meestal pas een aantal jaren later zichtbaar zijn.

2. Inleiding

2.1 Aanleiding

De provincie Noord-Holland voert een actief detailhandelsbeleid met specifieke doelen gericht op aantrekkelijke en vitale binnensteden en hoofdwinkelgebieden. Het detailhandelsbeleid heeft als doel om winkelgebieden in Noord-Holland aantrekkelijk en toekomstbestendig te maken of te houden. Hiervoor heeft de provincie afspraken gemaakt met onder andere gemeenten over welke winkelgebieden versterkt dienen te worden. Daarnaast ondersteunt de provincie de gemeenten en de winkelgebieden middels de subsidie 'Uitvoeringsregeling voor toekomstbestendige winkelgebieden'. Het doel van de subsidie is om gemeenten, ondernemerscollectieven en ondernemers te ondersteunen bij hun inspanningen om de winkelgebieden toekomstbestendig te maken. De subsidie is bedoeld voor planvorming en samenwerking en kan worden aangevraagd tot een maximumbedrag van € 25.000,-.

2.2 Vraagstelling

In dit rapport wordt de 'Uitvoeringsregeling voor toekomstbestendige winkelgebieden' geëvalueerd over de periode 2018-2021. Aanleiding hiervoor is het Evaluatiekader subsidies 2018, waarin is gesteld dat subsidieregelingen elke vier jaar geëvalueerd dienen te worden. Deze evaluatie biedt inzicht in de werking van de regeling, de ervaringen van aanvragers en de doeltreffendheid van de regeling. Daarnaast wordt op deze vlakken een vergelijking gemaakt met de vergelijkbare subsidie die de provincie Zuid-Holland verstrekt. De centrale vragen van deze evaluatie zijn:

1. In hoeverre is het aannemelijk dat de regeling heeft bijgedragen aan de provinciale opgave uit het detailhandelsbeleid?
2. Wat zijn de ervaringen van gemeenten/ondernemers(collectieven) met het gebruik van de regeling? Welke uitdagingen/belemmeringen ervaren zij?
3. Wat kunnen we leren van de collega's in Zuid-Holland?
4. Welke concrete aanbevelingen kunnen worden geformuleerd over de doeltreffendheid van de regeling?

2.3 Aanpak

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen is een aantal stappen doorlopen, namelijk:

- Analyse van de aanvragen.
- Enquêtes: onder aanvragers en niet-aanvragers.
- Verdiepende interviews.
- Documentenanalyse.
- Kwantitatieve analyse van winkelleegstand, Retail Risk Index en vitaliteit binnensteden.

De eerste stap van de evaluatie was een analyse van de aanvragen. Hiertoe is een compleet overzicht gemaakt van alle aanvragen op basis van de gegevens uit het provinciale subsidie-register.

Vervolgens zijn twee enquêtes uitgezet; één onder aanvragers van de subsidie en één onder niet-aanvragers van de subsidie. In de enquête zijn aanvragers gevraagd naar hun ervaringen met de subsidieregeling en de behaalde resultaten als gevolg van het verkrijgen van subsidie. Deze enquête is uiteindelijk 17 keer volledig ingevuld, waarvan 9 keer door gemeenten en 8 keer door ondernemers. De vragenlijst is uitgezet tussen 11 mei en 10 juni 2022.. Niet alle contactgegevens bleken actueel / correct. In bijlage 1 is een volledig overzicht van de vragenlijst en gegeven antwoorden opgenomen.

Daarnaast is een enquête uitgezet onder organisaties en contactpersonen die wel tot de doelgroep behoren maar geen subsidie hebben aangevraagd. Hierin werd voornamelijk achterhaald wat de reden was dat potentiële aanvragers geen subsidie hebben aangevraagd en welke belemmeringen zij ervaren. Daarnaast is bij deze groep opgehaald welke activiteiten zij hebben ondernomen ondanks het gebrek aan subsidie. Deze vragenlijst is uiteindelijk 13 keer volledig ingevuld, waarvan 6 keer door gemeenten en 7 keer door ondernemers. De vragenlijst is uitgezet tussen 11 mei en 10 juni 2022. De vragenlijst is uitgezet onder alle gemeenten en beschikbare contactpersonen onder ondernemers(collectieven) en aanvragers. Hierbij bestond de mogelijkheid de enquête door te sturen naar partijen die tot de doelgroep behoorden. In bijlage 1 is een volledig overzicht van de vragenlijst en de gegeven antwoorden opgenomen.

Vervolgens is verdiepende informatie opgehaald middels 10 interviews. Er zijn interviews gevoerd met zowel aanvragers als niet-aanvragers. Tijdens deze interviews werd dieper doorgevraagd op de antwoorden uit de enquêtes. De interviewlijst is een zo goed mogelijke afspiegeling van de betrokken partijen en de doelgroepen van de subsidieregeling. De opgehaalde respons uit de enquêtes aangevuld met de interviewresultaten geeft een goed beeld van de ervaringen met en meningen over de subsidieregeling.

Daarnaast zijn de resultaten aangevuld met reeds beschikbaar onderzoeksmateriaal. Dit betreft onder andere de detailhandelsvisie van de provincie, de 'Evaluatie Planvormings-subsidie Detailhandel Zuid-Holland' en tevens de 'Monitor detailhandel Noord-Holland' van de afgelopen jaren. Ook is gebruik gemaakt van data die door de provincie is aangeleverd.

2.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 3 volgt het beleidskader van de subsidieregeling, waarbij wordt ingezoomd op het ontstaan, de voorwaarden en de werking van de regeling. In hoofdstuk 4 zijn de behaalde resultaten van de regeling beschreven, waarbij een analyse wordt gegeven van het aantal aanvragen, de verdeling over de type activiteiten, het type aanvragers, et cetera. In hoofdstuk 5 is het functioneren en de doeltreffendheid van de subsidieregeling beschreven op basis van de enquête- en interviewresultaten en op basis van de kwantitatieve analyse.

3. Beleidskader

3.1 Rol Rijk en provincie Noord-Holland

Het Rijk heeft ondersteunende rol in detailhandelsbeleid

Het motto van het Rijk voor wat betreft detailhandel was de laatste jaren vooral gericht op 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Dit betekent dat detailhandel primair de verantwoordelijkheid is van gemeenten en de regio, waarbij de provincie en het Rijk een ondersteunende rol spelen.

Desondanks heeft de Rijksoverheid recent 100 miljoen euro vrijgemaakt voor de herstructurering van winkelgebieden in binnensteden en kernen via het programma 'Impulsaanpak Winkelgebieden'³. De subsidie richt zich op het realiseren van toekomstbestendige winkelgebieden en vitale binnensteden. De subsidieregeling heeft als doel om gemeenten, samen met lokale private partijen, financieel en met kennis te ondersteunen om hen zo te stimuleren hun winkelgebied aan te pakken. Gemeenten kunnen een aanvraag indienen voor financiële ondersteuning voor een projectplan gericht op de herstructurering en transformatie van winkelgebieden. Hierbij dienen gemeenten een samenwerkingsverband aan te gaan met private investeerders. Aanleiding voor de opzet van deze regeling is de (verwachte) oplopende leegstand en daarmee gepaard gaande transformatiebehoefte van winkels naar andere functies. Door de coronapandemie blijft dit ook de komende jaren een aandachtspunt. De regeling wordt op 14 november 2022 voor de tweede tranche opengesteld.

De aanpak van het Rijk bestaat uit drie onderdelen.

- Ten eerste levert het Rijk een bijdrage aan de realisatiekosten van zowel private als publieke partijen. De bijdrage vanuit het Rijk is bedoeld om de extra kosten te compenseren die binnenstedelijke transformatie met zich meebrengt en die zich niet in de markt laten terugverdienen. Deze financiële bijdrage wordt gebaseerd op de onrendabele top tot een maximum van 20% van de realisatiekosten. Hiermee valt op dat het Rijk wel actief geld verstrekt en inzet op ondersteuning van fysieke maatregelen, waar de provincie haar rol meer ziet als ondersteunend en aanjagend.
- Ten tweede stelt het Rijk kennis en expertise beschikbaar waarmee het planproces wordt ondersteund (transformatiebrigade).
- Ten derde haalt het Rijk leerervaringen op en deelt zij kennis, zodat ook andere steden en geïnteresseerde private investeerders kunnen profiteren van de inzichten.

De regeling van het Rijk richt zich op de detailhandelsfunctie in binnensteden en kent qua onderwerp overlap met de provinciale regeling. De regeling van het Rijk richt zich echter op het rendabel maken van transformatie en kent daarmee vele malen hogere subsidiebedragen (tot wel miljoenen per centrum) en de eisen om deel te nemen zijn ook vele malen groter. In die zin is de rijkssubsidie complementair aan de provinciale uitvoeringsregeling.

³ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/impulsaanpak-winkelgebieden>

Ook provincie ondersteunende rol in detailhandelsbeleid

De provincie heeft een regisserende rol in het detailhandelsbeleid. De primaire verantwoordelijkheid voor de detailhandel is in handen van gemeenten en regio's. Wanneer gemeenten er niet uitkomen of ontwikkelingen niet voldoen aan het provinciale kader heeft de provincie de mogelijkheid om via het ruimtelijk instrumentarium beslissingen te nemen. De provincie ziet zichzelf vooral als aanjager van de detailhandel en heeft in dat kader in 2018 de subsidie-regeling HIRB+ Uitvoeringsregeling subsidie Toekomstbestendige Winkelgebieden opgezet.

Detailhandelsbeleid schept randvoorwaarden voor ontwikkeling en versterking detailhandel

Detailhandel is belangrijk voor de provincie Noord-Holland en dient zowel een economisch als maatschappelijk belang. Het economische belang kan het best in beeld worden gebracht door middel van de werkgelegenheid. De detailhandel neemt de vijfde plaats in in de werkgelegenheidsstructuur van Noord-Holland en ongeveer 9% van de banen in Noord-Holland is in de detailhandel. De omzet van de detailhandel in Noord-Holland bedroeg ruim 11,8 miljard euro in 2011⁴. Maatschappelijk gezien is de detailhandel belangrijk voor de leefbaarheid en vitaliteit van kernen. Hierbij gaat het met name om het vervullen van primaire behoeftes zoals het kopen van levensmiddelen. Daarnaast dient detailhandel ook ter ontspanning en vermaak, ter oriëntatie en biedt het een mogelijkheid voor doelgerichte aankopen. Winkelgebieden hebben een sociale en maatschappelijke functie. Om verloederen tegen te gaan, is het daarom van belang dat leegstand beperkt wordt en winkelgebieden vitaal blijven.

Het is daarom belangrijk om de juiste randvoorwaarden te scheppen, die het mogelijk maken dat de sector zich verder kan ontwikkelen en versterken, afgestemd op de regionale behoeftes. Om de kwaliteit van de detailhandel te waarborgen en hier actief beleid op te voeren, heeft de provincie een detailhandelsbeleid opgesteld.

Detailhandelsbeleid kent drie hoofddoelstellingen en zes beleidsdoelen

Het detailhandelsbeleid is vastgelegd in het document 'Detailhandelsbeleid Noord-Holland 2015-2020'. Dit is opgesteld om op hoofdlijnen een kader te bieden voor een optimale structuur, ontwikkeling en functioneren van detailhandel in de provincie Noord-Holland en om een optimale samenwerking en afstemming tussen gemeenten, regio's en marktpartijen te faciliteren.

Detailhandel is hier gedefinieerd als het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder inbegrepen de uitstalling ter verkoop, het verkopen en/of leveren van goederen aan personen die deze goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit en anders dan voor verbruik ter plaatse. Het doel van de provincie volgens het detailhandelsbeleid is het versterken van de detailhandelsstructuur in Noord-Holland. Hieruit volgen drie hoofddoelstellingen, namelijk:

- Een detailhandelsstructuur die uitgaat van duurzaam ruimtegebruik.

⁴ Detailhandelsbeleid Noord-Holland 2015-2020. Dit beleid liep tot 2020. Een deel van het beleid is nu vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening en binnen het HIRB+ programma. Hier wordt voortgeborduurd op het oorspronkelijke beleid.

- Een detailhandelsstructuur die bijdraagt aan een vitale regionale economie.
- Een detailhandelsstructuur die bijdraagt aan een aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Met de drie hoofdoelstellingen geeft de provincie invulling aan people, planet en profit. Daarnaast geven de doelstellingen ook de uiteenlopende belangen aan die gepaard gaan met detailhandel en de veelzijdigheid van detailhandel. De hoofddoelen zijn vervolgens uitgewerkt in zes beleidsdoelen:

1. Prioriteit geven aan hoofdwinkelgebieden.
2. Voorkomen van extra leegstand.
3. Internet-afhaalpunten bij voorkeur situeren in bestaande winkelcentra.
4. Een vitale, dynamische en concurrerende detailhandelsstructuur, ruimte geven aan kwaliteit.
5. Primaire detailhandel bereikbaar op een aanvaardbare afstand.
6. Detailhandel die bijdraagt aan aantrekkelijke binnensteden.

Uit de evaluatie van het detailhandelsbeleid⁵ blijkt dat deze doelen een punt van aandacht zijn. De doelen zijn volgens de stakeholders vrij algemeen en niet ambitieus, kennen weinig samenhang en worden niet door iedereen hetzelfde geïnterpreteerd. Daarnaast zijn sommige doelen niet meer zo actueel en passen andere doelen beter bij de toekomstige opgave. Zo wordt bijvoorbeeld het doel over de internetafhaalpunten niet meer actueel geacht, terwijl doelen over bijvoorbeeld duurzaamheid, bereikbaarheid of arbeidsmarkt worden gemist. De subsidieregeling was destijds te kort opengesteld om in de evaluatie mee te nemen en de samenhang tussen de doelen te toetsen.

De realisatie van deze beleidsdoelen vindt plaats met inzet van de volgende instrumenten:

- Regionale adviescommissies.
- Regionale detailhandelsvisies.
- Omgevingsverordening 2020.
- Kennis- en informatievoorziening, waaronder:
 - Monitor detailhandel.
 - Randstad Koopstromenonderzoek (2021 laatste versie)
 - Marktruimteonderzoek detailhandel.
 - Programma Wonen voor Winkels met factsheets transformatiepotentie en ondersteuning vanuit Stad en Co
- Specifieke regelgeving.
 - Verbod op vestiging van weidewinkels.
 - Verbod op detailhandel bedrijventerreinen met uitzondering van bepaalde branches.
 - Verplichte regionale afstemming en visies.
- Uitvoeringsregeling subsidie toekomstbestendige winkelgebieden (HIRB+).

Deze instrumenten werken volgens de evaluatie van het detailhandelsbeleid goed, zeker in combinatie met elkaar. Zo maakt een hogere organisatiegraad het eenvoudiger om gezamenlijke initiatieven van de grond te krijgen. Tegelijkertijd zijn er bij alle instrumenten

⁵ Goudappel (2019)

wel enkele kanttekeningen geplaatst. Zo kennen bijvoorbeeld de regionale detailhandelsvisies volgens de stakeholders goede analyses, maar wordt er daarna soms nog te weinig doorgepakt om de gemaakt aanbevelingen in de praktijk te brengen.

3.2 Achtergrondfeiten rondom de subsidieregeling

Toenemende leegstand, brandbrief en retaildeal aanleiding voor ontstaan subsidieregeling

Drie verschillende punten hebben aanleiding gegeven voor het ontstaan van de 'Uitvoeringsregeling subsidie toekomstbestendige winkelgebieden (HIRB+)'.

- Ten eerste ontstond er leegstand in meerdere binnensteden, naar aanleiding van het omvallen van V&D. Hierop kwam de SP met een motie om de HIRB-regeling uit te breiden naar winkelgebieden. In eerste instantie werd deze motie weer ingetrokken, naar aanleiding van commentaar vanuit de Gedeputeerde Staten. Echter, na onderzoek binnen andere provincies, werd de motie opnieuw ingebracht en goedgekeurd.
- Ten tweede werd ook vanuit de gemeenten het detailhandelsbeleid onder de aandacht gebracht middels een brandbrief. De provincie kreeg eind 2016 een brandbrief van gemeenten om aan de slag te gaan met de opgaven rond winkelgebieden.
- Ten derde heeft het Rijk de Retailagenda opgesteld en eind 2016 heeft de provincie Noord-Holland een Retaildeal getekend. De Retaildeal vormde de start van een gezamenlijk traject van de provincies met andere partijen, waarin de partijen leren van elkaar, elkaar ondersteunen en naar elkaar toe groeien. Middels de Retaildeal committeerde de provincie zich om de regie te nemen in regionale samenwerking en instrumenten in te zetten om vitale en toekomstbestendige winkelgebieden te realiseren en winkelleegstand tegen te gaan en te voorkomen.

Doel subsidieregeling: aanjagen initiatieven

De subsidie voor toekomstbestendige winkelgebieden in Noord-Holland (HIRB+ Uitvoeringsregeling subsidie Toekomstbestendige Winkelgebieden) is erop gericht om het kwaliteitsniveau van de bestaande winkelgebieden te verhogen. Hiertoe verstrekt de provincie subsidie aan de verschillende doelgroepen, namelijk gemeenten, ondernemers en ondernemerscollectieven voor het verrichten van onderzoek en/of procesondersteuning. Doordat de provincie een regisserende rol heeft in het detailhandelsbeleid, is gekozen voor een subsidie die gemeenten, ondernemers en ondernemingsverenigingen ondersteunt bij hun beleid. De provincie ziet zichzelf meer als aanjager en stelt daarom geen financiële middelen beschikbaar voor fysieke maatregelen.

De subsidie richt zich op verschillende thema's. Twee thema's zijn door de jaren heen hetzelfde gebleven namelijk het bevorderen/opzetten van samenwerking en het tegengaan van leegstand. Het derde thema heeft de laatste jaren een wisselend karakter en is vormgegeven middels: onderscheidend vermogen (2018 en 2019), ondersteunen gemeenten bij onderzoeken in het kader van de Europese dienstenrichtlijn (2019), beheer beter organiseren en aanpakken veroudering en leegstand (2020) en duurzaamheid (2021).

Subsidie tot maximaal € 25.000,- à € 30.000,- per aanvraag

De subsidie bedraagt 50% van de totale investeringen die worden gedaan tot een maximaal subsidiebedrag van € 25.000,- (2018/2019) à € 30.000,- (2020/2021) per activiteit. Het totale bedrag dat gereserveerd is voor deze subsidie is € 425.000,- per jaar. In 2018/2019 lag het subsidiebedrag nog hoger, op € 600.000,- per jaar.

Voor het aanvragen van de subsidie moet worden voldaan aan enkele eisen:

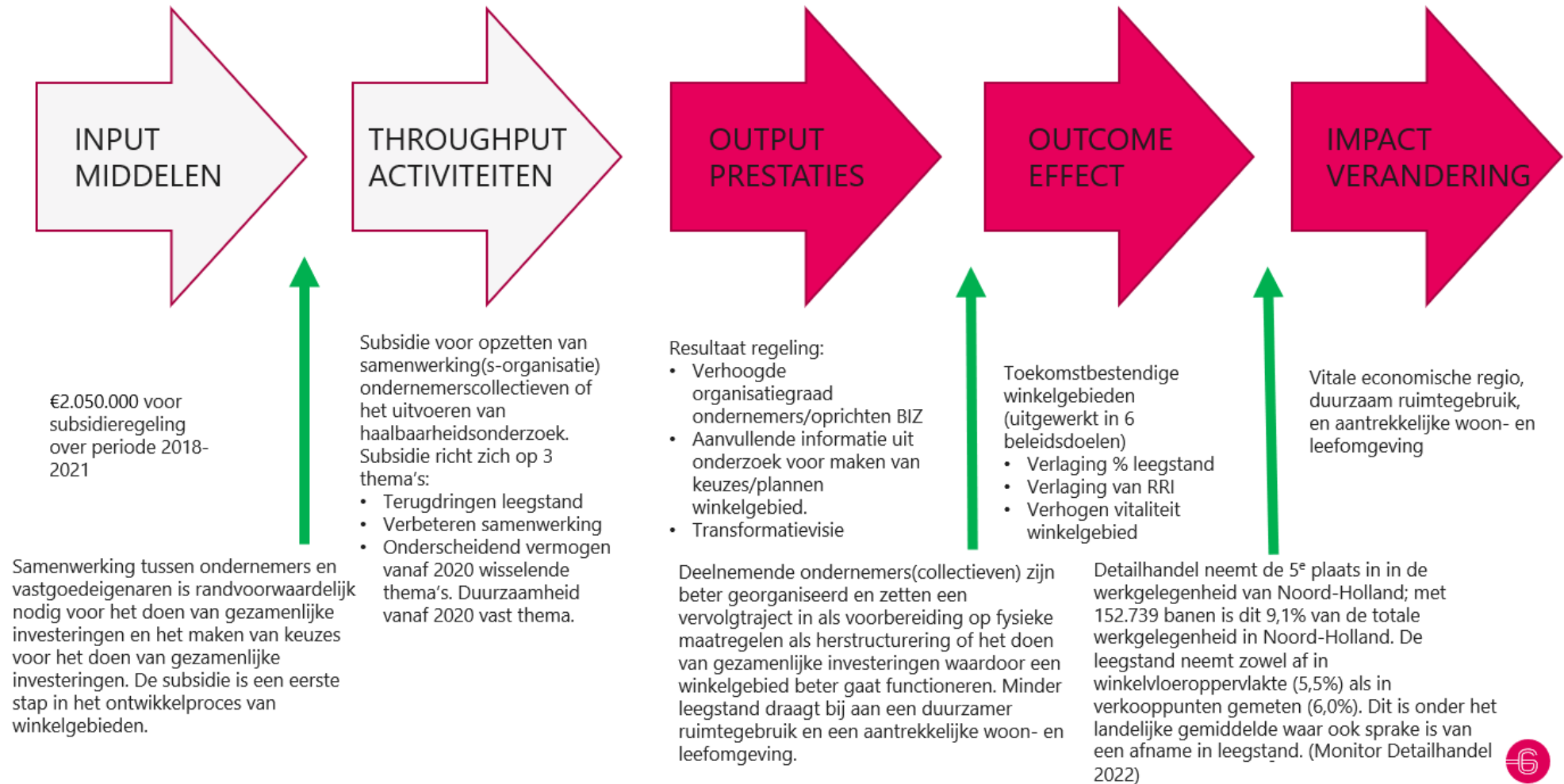
- Ten eerste moet de aanvrager zelf 50% van de investeringskosten dragen, aangezien de subsidie de andere 50% van de noodzakelijke kosten vergoedt.
- Ten tweede moet het project waarvoor subsidie wordt aangevraagd financieel haalbaar zijn.

Doelboom evaluatie uitvoeringsregel

De regeling is bedoeld om gemeenten en ondernemers(collectieven) te stimuleren om een start te maken met het verbeteren van winkelgebieden door het uitvoeren van onderzoek of andere activiteiten die hieraan bijdragen. Dit is in figuur 3.1 schematisch weergegeven. De regeling biedt gemeenten en ondernemers(collectieven) de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor ondersteuning bij processen of bij het uitvoeren van onderzoek om de leegstand te verminderen, samenwerking te bevorderen of het onderscheidend vermogen te verbeteren. De regeling is nadrukkelijk niet bedoeld voor het uitvoeren van fysieke maatregelen. Dat de subsidie een aanjagende rol heeft, past ook bij de rol van de provincie in het detailhandelsbeleid. In principe zijn de gemeenten aan zet in het uitvoeren van en investeren in fysieke maatregelen en biedt de provincie hier waar mogelijk ondersteuning.

Het beoogde effect van de regeling is om de organisatiegraad te verhogen, aanvullende beslisinformatie verzamelen voor de toekomstplannen van winkelgebieden of het opstellen van een transformatievisie. Hierdoor wordt de toekomstbestendigheid van de betreffende winkelgebieden verbeterd door een lagere leegstand, verbeterde vitaliteit en score op de retail risk index (RRI).

Op de volgende pagina is een doelenboom van de regeling weergegeven, waarbij stapsgewijs is weergegeven hoe de subsidieregeling bijdraagt een vitale en aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Figuur 3.1: Doelboom evaluatie uitvoeringsregel

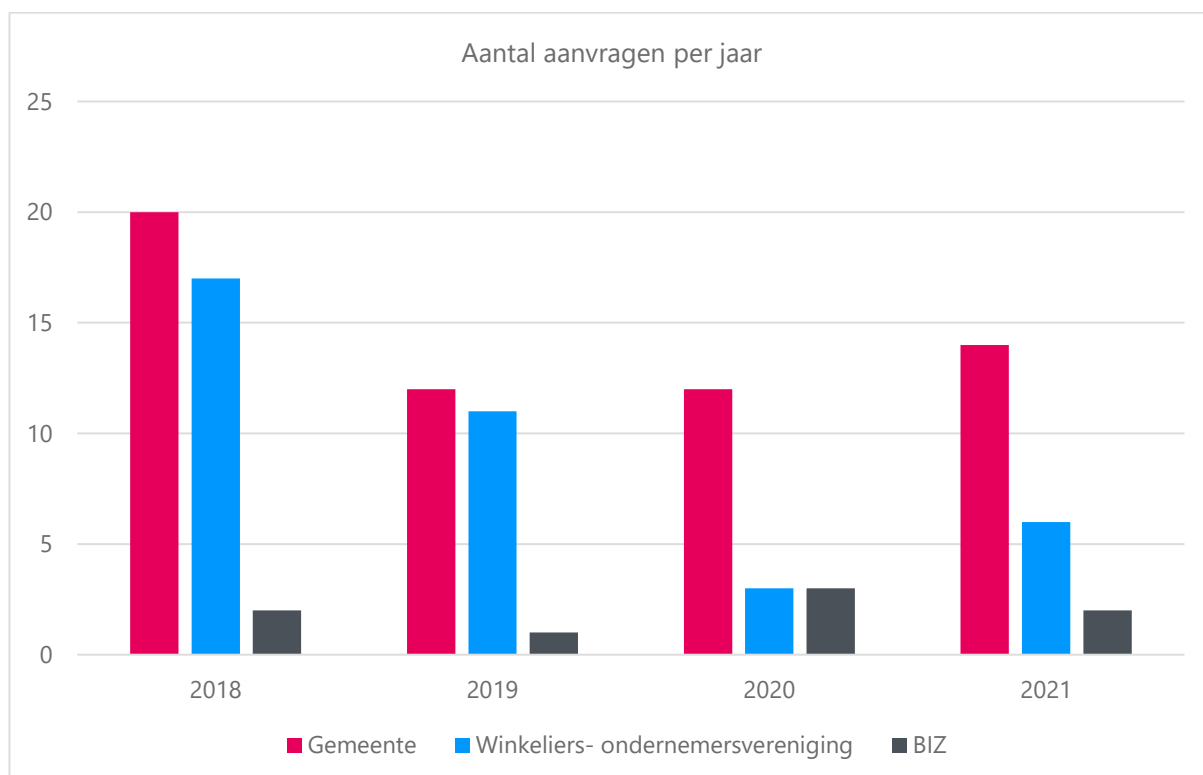
4. Behaalde resultaten

4.1 Analyse van de aanvragen

Gemeenten vragen subsidie het vaakst aan

Uit de aanvragen blijkt dat voornamelijk gemeenten en winkeliers- of ondernemersverenigingen aanvragen doen voor de subsidieregeling. Vooral in de eerste jaren waarin de regeling is opengesteld (2018 en 2019) zijn er veel aanvragen gedaan. In 2020 en 2021 waren er aanzienlijk minder aanvragen en waren gemeenten verantwoordelijk voor het grootste deel van de aanvragen. De coronapandemie bracht in deze jaren veel onzekerheid voor winkelgebieden, waardoor het starten van nieuwe trajecten voor veel partijen stil is komen te liggen.

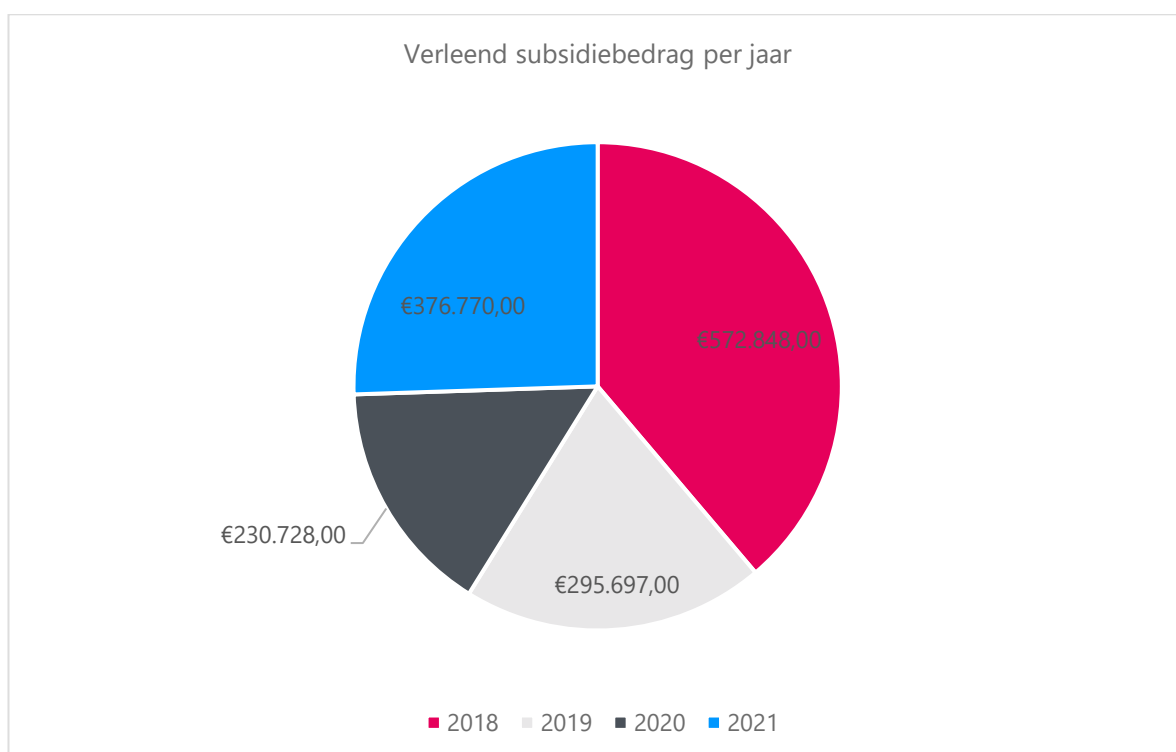
Een mogelijke reden dat weinig bedrijfsinvesteringszones (BIZ) of andere vormen van een ondernemerscollectief een aanvraag voor de subsidieregeling doen, is omdat één van de activiteiten waarvoor de regeling mag worden aangevraagd het oprichten van een ondernemerscollectief is. Ook is uit de interviews naar voren gekomen dat de bekendheid met de subsidieregeling en de benodigde kennis om gebruik te maken van de subsidieregeling vaak bij gemeenten aanwezig is. Bij ondernemerscollectieven ontbreekt soms de kennis en ervaring van de subsidieregeling, mede omdat ze minder vaak in aanraking komen of gebruik maken van de subsidieregeling als gemeenten.

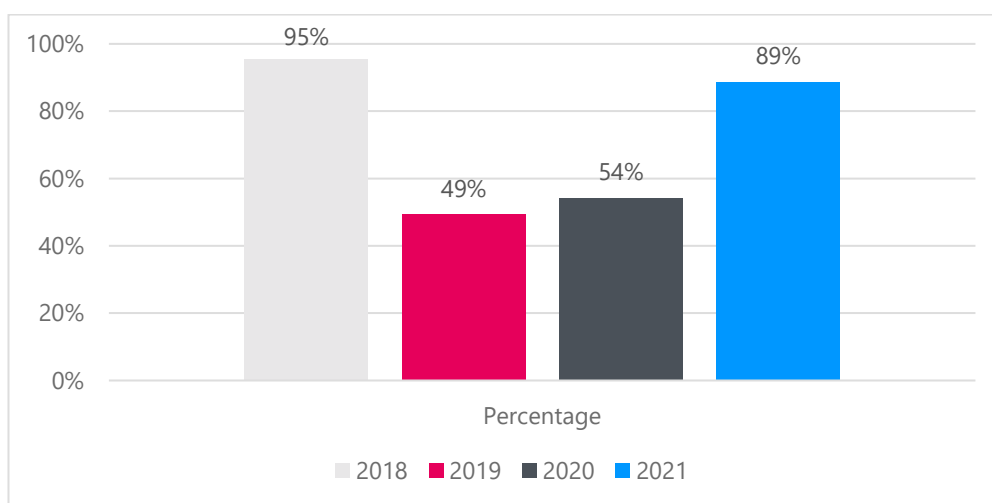
Figuur 4.1: Verdeling aanvragen per type aanvrager

Verleend bedrag verschilt per jaar

Uit de verleende bedragen blijkt dat het eerste jaar waarin de subsidie beschikbaar was het hoogste subsidiebedrag is verleend. Dit komt zeer waarschijnlijk doordat de behoefte aan de subsidie in het eerste jaar het hoogst was bij aanvragende partijen. Ook lag het subsidieplafond toen hoger dan de volgende jaren. In de andere jaren fluctueert het verleende bedrag. Vanaf 2019 heeft corona veel onzekerheid gebracht voor de winkelgebieden, waardoor mogelijk de aanvragen eind 2019 en 2020 zijn afgenomen. Een verklaring voor het verschil tussen 2020 en 2021 is de activiteiten waar de subsidie voor beschikbaar is gesteld. In de volgende paragraaf gaan we dieper in op de activiteiten waar de subsidie voor is aangevraagd.

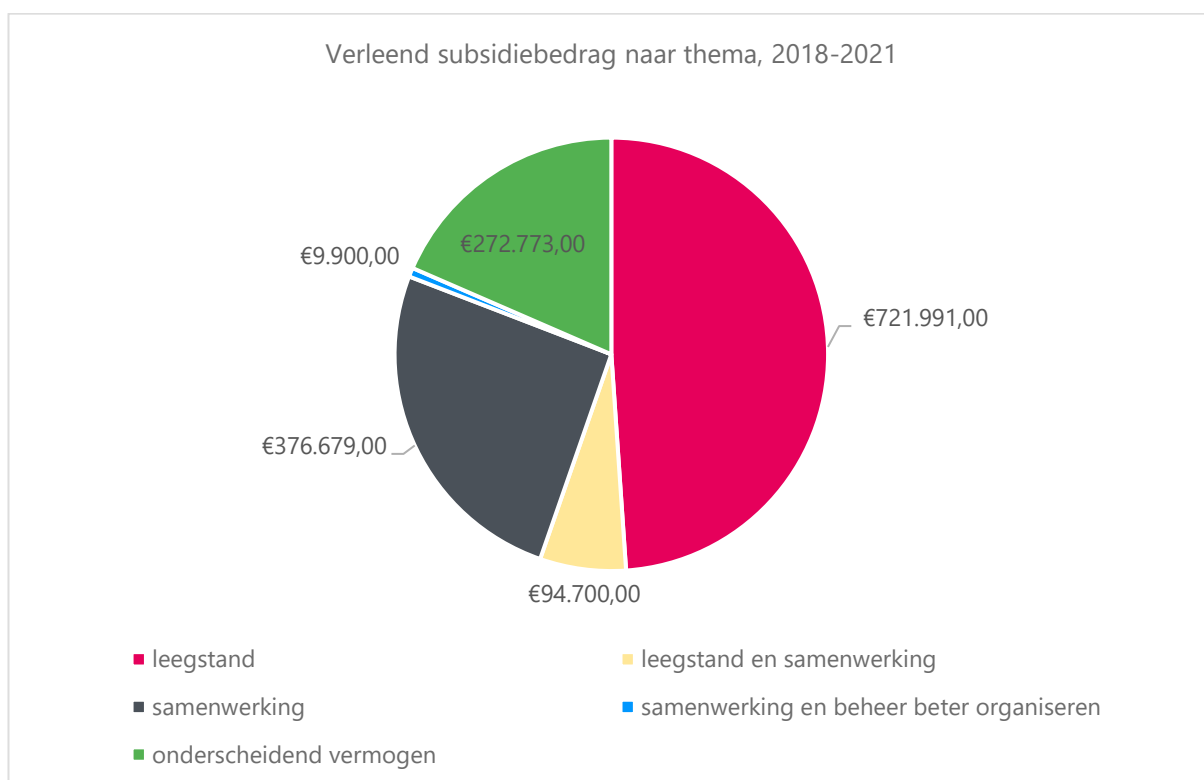
Figuur 4.2: Verleend subsidiebedrag per jaar

Figuur 4.3: Verleend subsidiebedrag per jaar als percentage van het subsidieplafond

Tegengaan leegstand en verbeteren samenwerking belangrijkste thema's

In figuur 4.4 is het verleende subsidiebedrag per thema, waar de subsidieregeling voor aangevraagd kan worden, weergegeven. In totaal is er voor € 1.476.043,- aan subsidies verleend in de periode 2018-2021. Hiervan is ongeveer de helft verleend voor onderzoek/procesondersteuning gericht op activiteiten die leegstand verminderen. Ongeveer een kwart van het verleende subsidiebedrag is verleend voor het verbeteren van de samenwerking. Circa 6% van het verleende bedrag is voor beide activiteiten bestemd. Van de overige verleende aanvragen is het grootste deel (18% van het totaal) voor het vergroten van het onderscheidende vermogen bestemd en één aanvraag is zowel bestemd voor samenwerking als het beter organiseren van het beheer. Een aantal van de verleende subsidies valt onder meerdere thema's.

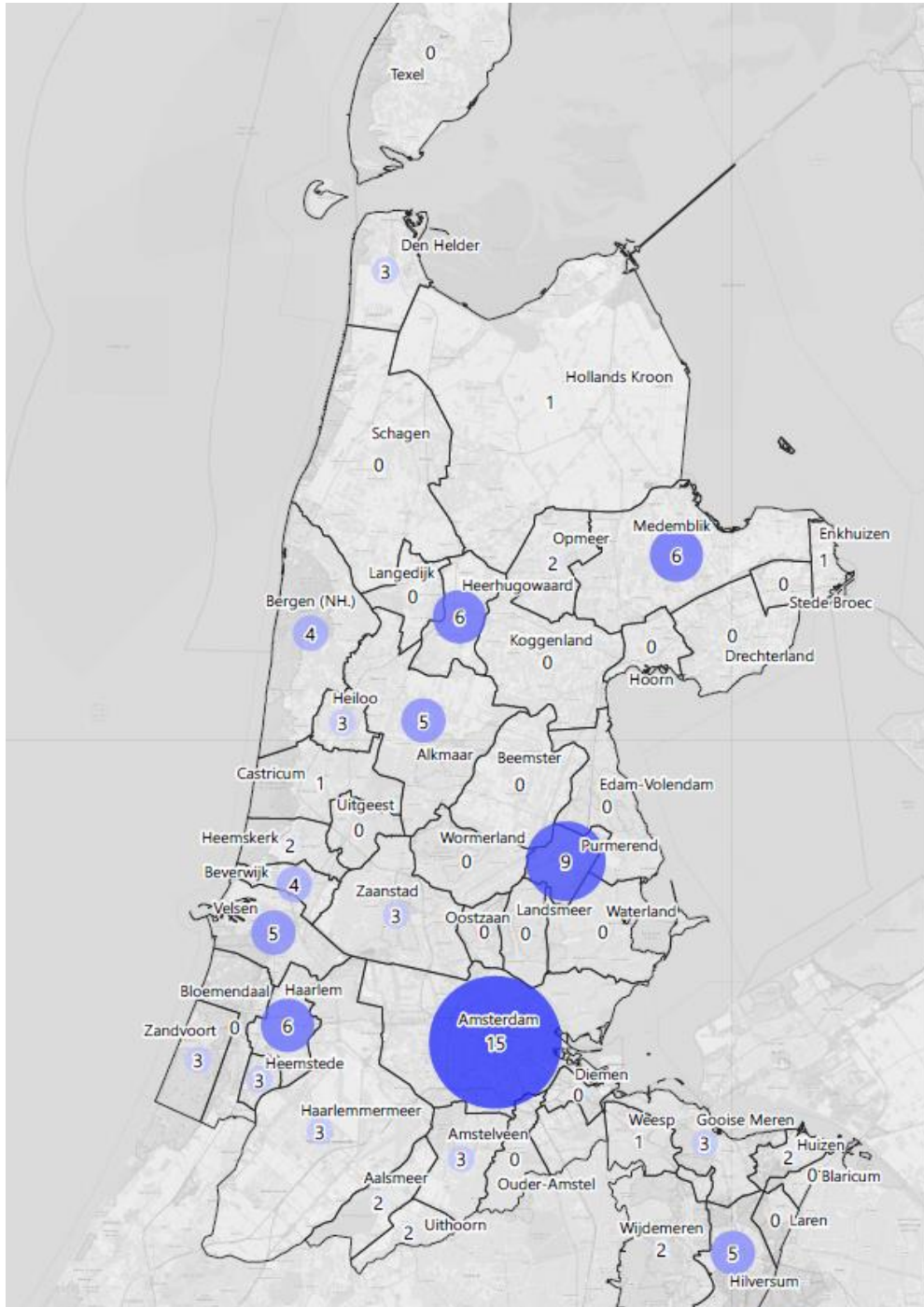

Figuur 4.4: Verleend subsidiebedrag naar thema

Aanvragen niet gelijkmatig verspreid over de provincie

Als we kijken naar de geografische spreiding van de aanvragen (figuur 4.5) dan zien we dat winkelgebieden uit gemeenten met grote kernen of veel inwoners vaker gebruik maken van de subsidieregeling. Amsterdam staat met 15 aanvragen bovenaan de lijst met de meeste aanvragen per gemeente; dit is redelijk in verhouding met het aantal winkelgebieden, maar in veel gemeenten wijkt het aantal aanvragen positief of negatief af in lijn met de verwachting naar rato van aantal winkelgebieden. Purmerend, Velsen en Medemblik hebben relatief veel aanvragen in vergelijking tot de omvang van de gemeente in termen van winkelmeters, aantal winkelcentra en inwoneraantal. In veel gemeenten hebben in drie jaar tijd totaal geen aanvragen plaatsgevonden, waaronder grotere gemeenten als Hoorn, Schagen, Edam-Volendam en Texel.

De kleine gebieden hebben daarbij minimaal met dezelfde problematiek te kampen als de grote winkelgebieden⁶. Uit de interviews komt naar voren dat kleinere winkelgebieden uit meer landelijke gemeenten over het algemeen meer behoefte hebben aan ondersteuning, omdat er weinig middelen beschikbaar zijn en de kennis ontbreekt om de samenwerking te bevorderen of het tegengaan van leegstand.

Figuur 4.5: Verdeling aanvragen per gemeenten

⁶ Zie RRI en vitaliteitsindex.

Reden voor niet aanvragen: regeling sluit niet aan bij de activiteiten van de doelgroep

Aan de niet-aanvragers is gevraagd wat de redenen waren dat zij geen subsidie hebben aangevraagd. Hiervoor zijn verschillende redenen, waarvan de drie belangrijkste zijn:

- De regeling sluit niet aan bij de activiteiten.
- Potentiële aanvragers zijn onvoldoende op de hoogte van de regeling.
- De subsidie is nog te vroeg voor potentiële aanvragers.

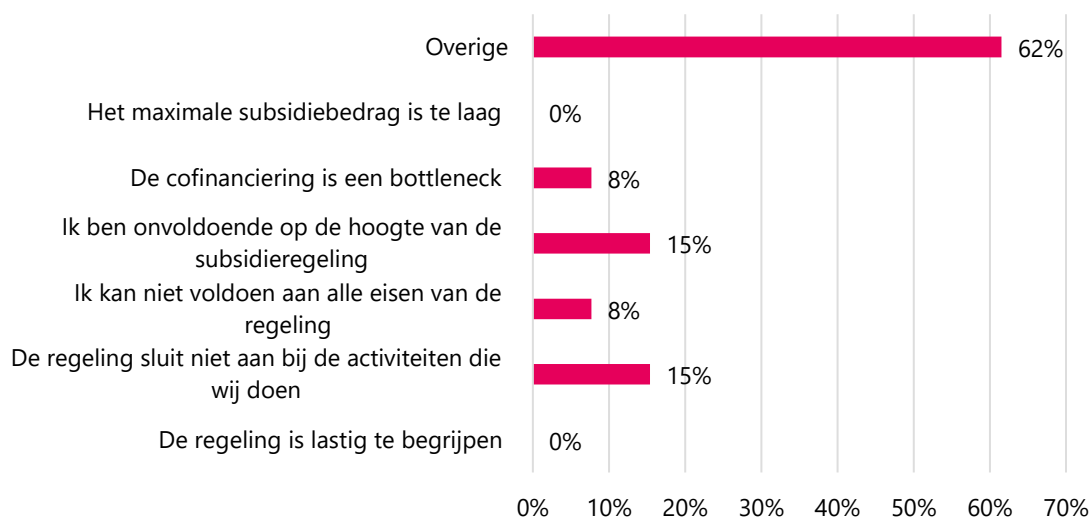
De eerste en belangrijkste reden dat geënquêteerde potentiële aanvragers geen gebruik hebben gemaakt van de regeling is dat de huidige doelen van de subsidieregeling (naar hun idee) niet aansluiten bij de activiteiten van de doelgroep. Deze potentiële aanvragers zouden wel graag gebruik willen maken van de subsidie, maar hebben op andere vlakken ondersteuning nodig dan middels deze subsidie geboden wordt. Zij willen met name ondersteuning voor activiteiten die meer gericht zijn op de uitvoering, zoals het herinrichten van een gebied, aanpassing en verbetering van het straatbeeld en de oprichting van een buurtpanel of een ander participatie-instrument. Dergelijke activiteiten worden vanuit het Rijk ook niet of op zeer specifieke activiteiten aangeboden. En ook de meeste gemeenten kennen beperkt subsidieregelingen voor de winkelgebieden, al zijn er wel specifieke voorbeelden als een gevelsubsidie.

Een tweede reden waarom geënquêteerde potentiële aanvragers geen subsidie hebben aangevraagd, is dat zij onvoldoende op de hoogte zijn van de subsidieregeling. Deze potentiële aanvragers zijn ofwel in het geheel niet bekend met de regeling of zij hebben wel van de regeling gehoord, maar weten niet wat deze inhoudt. Daarnaast blijkt uit interviews ook dat het voor veel potentiële aanvragers onduidelijk is voor welke concrete activiteiten zij allemaal subsidie zouden kunnen aanvragen. Dit speelt vooral in kleinere gemeenten en onder ondernemerscollectieven. De informatievoorziening hierover stukt nog wel eens omdat er onvoldoende capaciteit is bij kleinere gemeenten. In gemeenten waar actief informatie en ondersteuning wordt geboden, weet de doelgroep de weg naar de subsidieregeling makkelijker en vaker te vinden⁷.

Tot slot geeft een deel van de geënquêteerde potentiële aanvragers aan dat zij geen subsidie hebben aangevraagd om overige redenen. Hieronder valt bijvoorbeeld dat zij de subsidie nog niet hebben aangevraagd, omdat de plannen nog in ontwikkeling zijn en de subsidie dus enigszins te vroeg komt. Of dat stakeholders binnen het winkelgebied nog in overleg zijn over het winkelgebied of de subsidie. Voor hen is het vooral belangrijk dat de subsidie ook de komende jaren nog beschikbaar zal zijn. Ook is aangegeven dat het indienen van de aanvraag veel tijd kost en dat daarom niet is aangevraagd.

⁷ Bovendien is het niet zeker of de input van de potentiële aanvragers (zoals ondernemers en ondernemerscollectieven) voldoende is opgehaald met behulp van de enquête, omdat niet bekend is of deze partijen voor de benadering van deze enquête voldoende in beeld zijn gekomen.

Waarom heeft u geen gebruik gemaakt van de Uitvoeringsregeling Toekomstbestendige Winkelgebieden?

Figuur 4.6: Redenen om geen subsidie aan te vragen (bron: enquête niet-aanvragers)

Aanvragen vooral geweigerd vanwege niet-subsidiabele kosten

De belangrijkste reden dat aanvragen zijn geweigerd, is dat de kostenposten waarvoor subsidie is aangevraagd, niet aansluiten bij de activiteiten die middels de subsidie ondersteund worden. Zo zijn bijvoorbeeld aanvragen gedaan voor het opstellen van een promotieplan of centrumvisie, het oprichten van een webshop en voor aanvragen waarmee (ook) horecaondernemers werden ondersteund. Daarnaast zijn een aantal aanvragen geweigerd omdat al eerder subsidie was verstrekt voor hetzelfde gebied of omdat de startdatum van het project al was ingegaan voordat de aanvraag was gedaan. Belangrijk is wel dat het aantal weigeringen beperkt is.

4.2 Uitgevoerde activiteiten

Tegengaan van leegstand en opzetten ondernemerscollectief vaakst aanleiding tot aanvraag

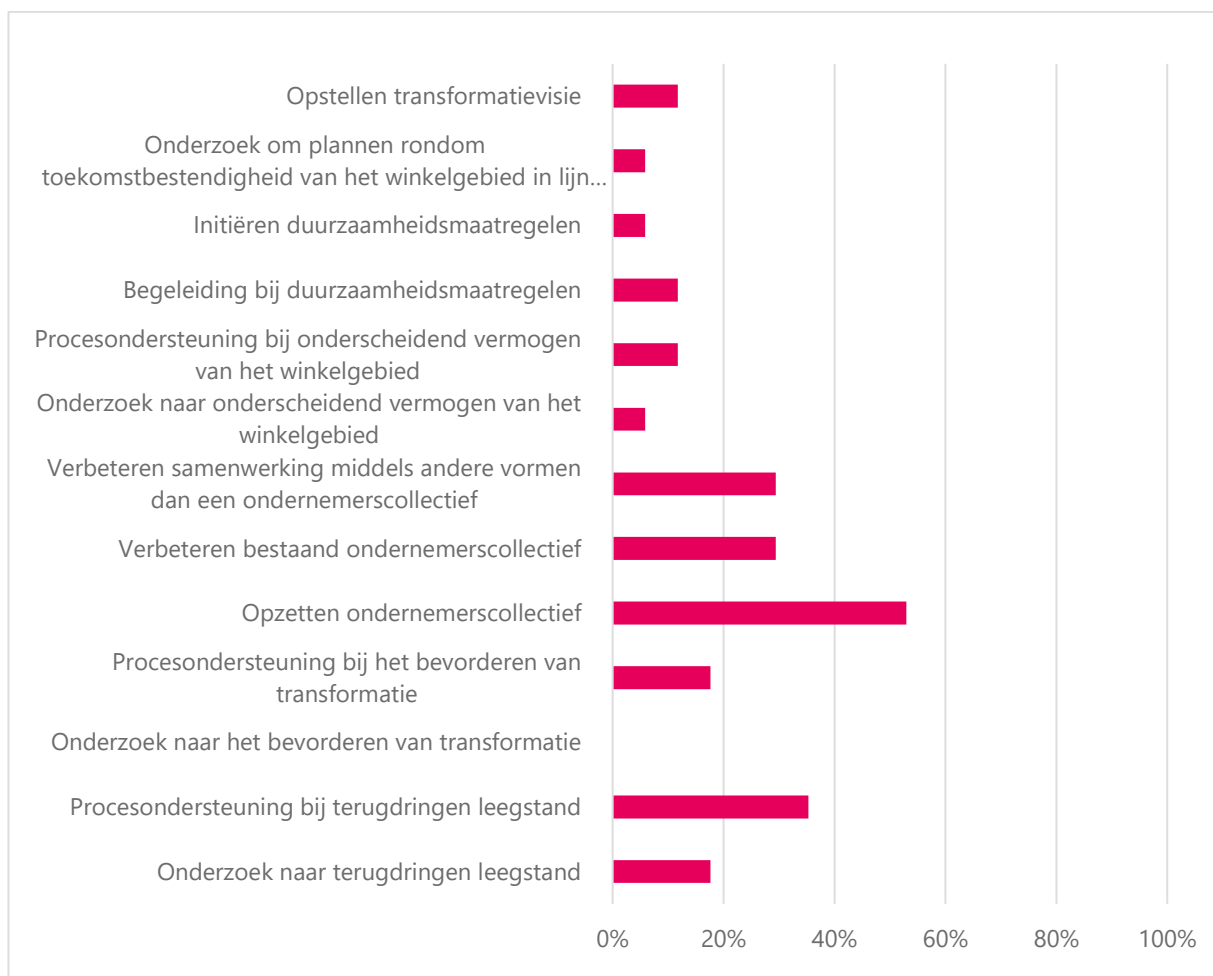
In figuur 4.7 is aangegeven voor welke activiteiten aanvragen zijn gedaan onder de respondenten van de enquête. Het opzetten van een ondernemerscollectief is bij meer dan de helft van de respondenten één van de redenen om een aanvraag in te dienen. Uit de analyse van de subsidie aanvragen komt naar voren dat de meeste aanvragen in aantallen ook bedoeld zijn voor het verhogen van de organisatiegraad en het bevorderen van de samenwerking. Voor de overige activiteiten waar de subsidie voor beschikbaar is gesteld, worden ook veel aanvragen gedaan.

Het beeld van de aanvragen naar thema verandert indien wordt gekeken naar het verleende subsidiebedrag per type activiteit. Omdat het gemiddelde aangevraagde bedrag voor het tegengaan van leegstand per aanvraag het hoogst is, is in totaal meer subsidie verstrekt voor het tegengaan van leegstand.

Daarnaast zijn er ook veel aanvragen gedaan voor het opstellen van een visie of procesondersteuning bij de transformatie van winkelgebieden. Gezien de uitdagingen van de afgelopen jaren ligt het voor de hand dat er voor deze activiteiten veel subsidies zijn aangevraagd. Voor duurzaamheid zijn relatief weinig aanvragen gedaan. Dit komt deels doordat voor deze activiteiten niet elk jaar een subsidie aangevraagd kon worden. Uit de interviews blijkt dat de verwachting is dat klimaatadaptatie in winkelgebieden de komende jaren een steeds grotere opgave gaat worden.

Meer aanvragen voor procesondersteuning dan onderzoek

Als we verder inzoomen op de activiteiten waar subsidie voor aangevraagd is, lijkt binnen hetzelfde onderwerp meer behoefte te zijn aan procesondersteuning dan het uitvoeren van onderzoeken naar dit onderwerp. Uit de interviews blijkt ook dat ondernemers de meerwaarde van onderzoek niet direct zien en meer behoefte hebben aan praktische ondersteuning. Het beeld is vaak dat er na een onderzoek geen vervolg wordt gegeven waardoor ze 'in een la belanden'. Ook blijkt dat als ondernemers wel vervolg willen geven aan het onderzoek de kennis en/of middelen ontbreken om hiermee aan de slag te gaan. Ondernemers zijn in de eerste plaats met hun eigen onderneming bezig, waardoor de ruimte ontbreekt om gebiedsbrede zaken op te pakken zonder ondersteuning.

Figuur 4.7: Verdeling activiteiten onder aanvragers (bron: enquête aanvragers)

Meeste projecten gestart of afgerond

De meeste projecten waarvoor subsidie is aangevraagd, zitten inmiddels in de uitvoerende fase of zijn al afgerond, zoals zichtbaar in figuur 4.8. Voor meer dan de helft (59% van de enquête) van de projecten geldt dat de activiteiten waarvoor subsidie is aangevraagd inmiddels zijn uitgevoerd. Van deze projecten is bij ongeveer tweederde ook al een vervolgtraject opgestart. Naast de afgeronde projecten zit ongeveer de helft van de projecten in de uitvoerende fase. Bij 6% van de projecten zijn de activiteiten nog niet gestart.

Figuur 4.8: Verdeling fase van uitvoering (bron: enquête aanvragers)

4.3 Behaalde prestaties

Vaak vervolg aan activiteiten gegeven

Uit de enquête blijkt dat 41% van de aanvragers inmiddels een vervolgtraject zijn gestart (zie figuur 4.7). Onder de respondenten van de enquête is een groot aandeel naar alle waarschijnlijkheid tevreden met de behaalde prestaties omdat er een vervolgtraject is gestart na uitvoering van de activiteiten waar de subsidie voor is aangevraagd. Het is niet met volledige zekerheid te zeggen of dit van toepassing is voor alle aanvragers, maar het geeft wel een indicatie dat de prestaties die worden behaald met behulp van de subsidieregeling de investeringen waard zijn voor de aanvragers.

Vergroten organisatiegraad heeft indirect veel effect

Veel van de aanvragen zijn gedaan voor het verhogen van de organisatiegraad en de samenwerking in de winkelgebieden. Een betere samenwerking zal niet direct tot zichtbaar betere prestaties leiden van een winkelgebied. Maar op de middellange termijn vergroot het de slagkracht van winkelgebieden om gericht te investeren in bijvoorbeeld het transformeren van winkelcentra of het tegengaan van de leegstand. Uit de interviews komt naar voren dat niet alle winkeliers of vastgoedeigenaren de meerwaarde van verhoogde organisatiegraad inzien. Dit terwijl een goed georganiseerd winkelgebied essentieel is om gezamenlijke uitdagingen op het gebied van leegstand, transformatie en verduurzaming aan te pakken⁸.

⁸ Dit blijkt onder andere uit de volgende literatuur:

https://retailand.nl/app/uploads/2016/12/Winkelgebied_van_de_Toekomst.pdf en

<https://retailand.nl/app/uploads/2018/09/2440-Brochure-samen-investeren-DEF-LR.pdf>

Subsidies kunnen vicieuze cirkels doorbreken

Uit de interviews blijkt dat bij veel partijen de kennis, urgentie of de middelen ontbreken om te starten met trajecten die gezamenlijke uitdagingen aanpakken. Hierdoor blijven deze uitdagingen soms liggen, verliezen initiatieven aan momentum en verloederen sommige winkelgebieden. De subsidieregeling kan als 'smeermiddel' dienen om twijfelende ondernemers over de streep te trekken en de samenwerking en organisatiegraad te verbeteren binnen een winkelgebied. Als dit is bereikt, is het gemakkelijker om gezamenlijke initiatieven op te zetten en uit te voeren omdat het contact soepel verloopt en er een (klein) gezamenlijk budget beschikbaar is voor de benodigde investeringen. In winkelgebieden waar samenwerking tussen ondernemers geoptimaliseerd is, worden meer activiteiten ontplooid en de toekomstige vitaliteit versterkt. De samenwerking tussen stakeholders in het gebied (gemeente, ondernemers, vastgoed en anderen) is van grote waarde voor de kracht van het winkelgebied.

Focus op onderzoek en procesondersteuning niet altijd voldoende

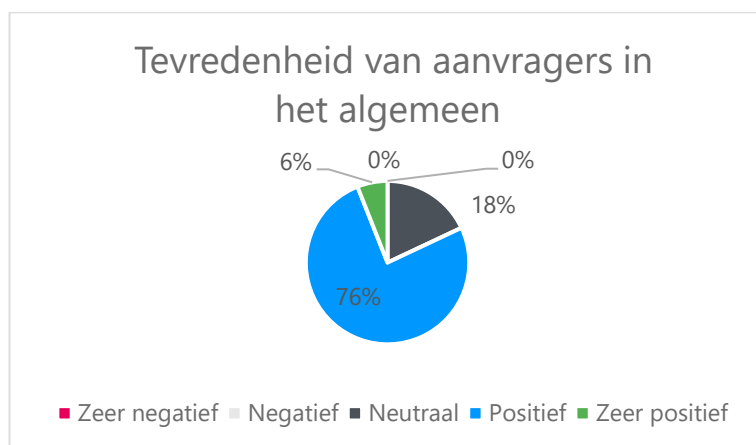
Uit de enquêtes en interviews komt meerdere keren naar voren dat er behoefte is aan ondersteuning bij de uitvoering van werkzaamheden. De subsidie is nu gericht op het verhogen van de organisatiegraad, planvorming of procesondersteuning en is niet beschikbaar voor fysieke investeringen in winkelgebieden. Voornamelijk op het gebied van verduurzaming komt meerdere keren naar voren dat de winkelgebieden zelf niet de middelen hebben de investeringen te doen die benodigd zijn om bijvoorbeeld de klimaatadaptatie of nieuwe energiedragers substantieel te verbeteren. Ook voor transformatie zijn soms fysieke investeringen benodigd waarvoor winkelgebieden afhankelijk zijn van middelen die de gemeente, provincie of Rijk beschikbaar stellen voor deze doeleinden. Het Rijk heeft hier een regeling voor, terwijl gemeenten ook voor een deel betrokken kunnen zijn bij het financieren van fysieke investeringen in de winkelgebieden.

5. Functioneren, doelbereik en doeltreffendheid van de subsidieregeling

5.1 Ervaringen van doelgroepen: aanvraagproces en voorwaarden

Aanvragers veelal tevreden over het gehele proces

Een meerderheid van de aanvragers die de enquête hebben ingevuld is tevreden over het hele proces van het aanvragen van de subsidie. Ongeveer 6% geeft aan zeer positief te zijn en daarnaast is ongeveer 76% positief. Circa 18% is neutraal over het aanvraagproces en geen enkele geënquêteerde aanvrager geeft aan een negatieve ervaring te hebben gehad.

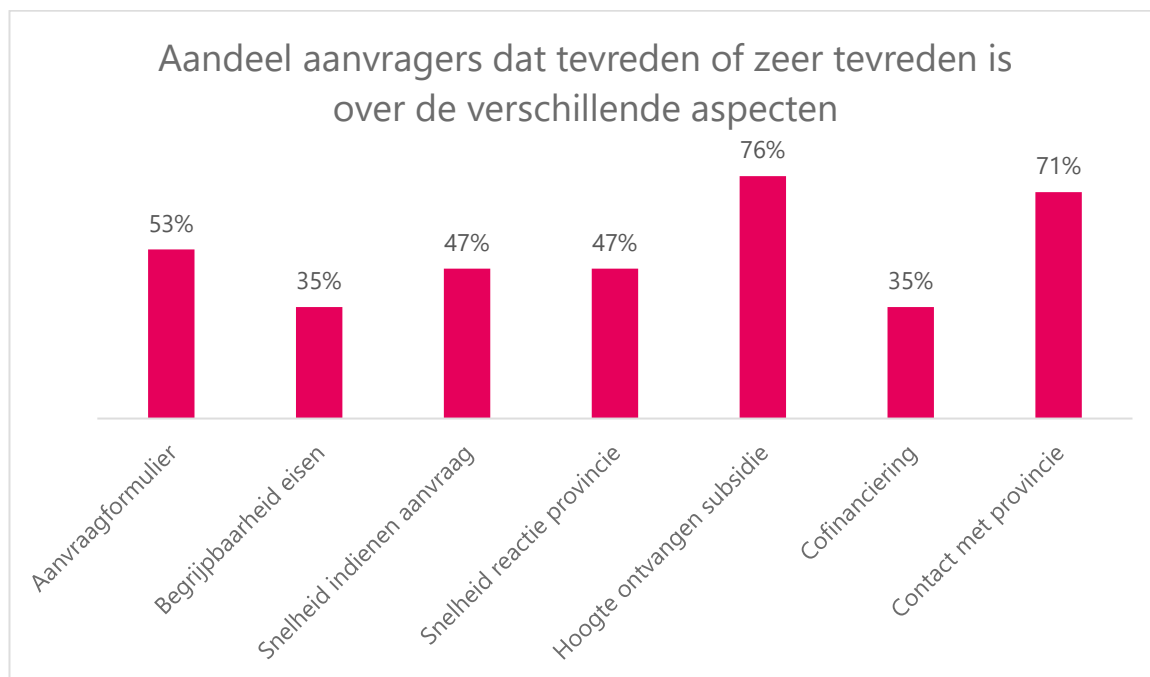

Figuur 5.1: Tevredenheid over aanvraagproces (bron: enquête aanvragers)

Aanvragers vooral tevreden over hoogte subsidie en contact met provincie

Uit de enquête blijkt dat aanvragers met name tevreden zijn over de hoogte van de ontvangen subsidie en een deel geeft aan blij te zijn dat zij überhaupt subsidie hebben ontvangen. Ongeveer 80% van de geënquêteerde aanvragers is hierover tevreden. Daarnaast geven geënquêteerde aanvragers aan dat zij het contact met de provincie positief ervaren en dat dit een belangrijke reden is voor hun tevredenheid. Ter vergelijking: bij de provincie Zuid-Holland was men minder tevreden, omdat daar een formeler en stroperiger aanvraagproces geldt. Een pre in Noord-Holland is dat de provincie snel reageert en goed bereikbaar is.

Uit de interviews blijkt dat met name het contact met de provincie een belangrijke reden is dat geënquêteerde aanvragers positief zijn. Geënquêteerde aanvragers vinden het fijn dat de provincie mee kan denken bij het indienen van de aanvraag. Daarnaast heeft een aantal geënquêteerde aanvragers een vaste contactpersoon om mee te sparren, wat hen helpt bij het indienen van de aanvragen. De vaste contactpersoon geeft ook veelal een snelle reactie, wat aanvragers als positief ervaren. Niet alle potentiële aanvragers weten de weg naar de provincie eenvoudig te vinden waardoor discrepanties kunnen ontstaan tussen groepen die wel en geen ingang hebben bij de provincie.

Figuur 5.2: Tevredenheid over onderdelen aanvraag (bron: enquête aanvragers)

Aanvragers minder tevreden door de ambtelijke taal, behandeltijd en de (co-) financiering

Hoewel de meeste geënquêteerde aanvragers positief zijn over de subsidie, dragen zij toch mogelijke verbeterpunten aan.

Zowel uit de enquête als uit de interviews komen drie belangrijke verbeterpunten naar voren, namelijk:

- Ambtelijke taal in het aanvraagproces.
- Snelheid proces.
- De hoogte van het subsidiebedrag (inclusief cofinanciering).

Het eerste verbeterpunt is het taalgebruik in het aanvraagproces. De geënquêteerde (potentiële) aanvragers die weinig tot geen ervaring hebben met het aanvragen van subsidies en ambtelijk taalgebruik vinden het taalgebruik van de subsidie ingewikkeld. Dit leidt ertoe dat de eisen waaraan voldaan moet worden om subsidie aan te kunnen vragen, niet altijd duidelijk zijn voor (potentiële) aanvragers. Daarnaast is voor hen niet altijd duidelijk voor welke activiteiten subsidie aangevraagd kan worden.

De geënquêteerde (potentiële) aanvragers dragen enkele mogelijkheden aan om de subsidie op dit punt te verbeteren. Zij stellen bijvoorbeeld voor om de aanvraag te versimpelen en daarmee beter toegankelijk te maken voor de verschillende doelgroepen zoals ondernemersverenigingen. Een andere mogelijkheid is om alle aanvragers duidelijk te maken wie de directe contactpersoon vanuit de provincie is, waar (potentiële) aanvragers terecht kunnen met hun vragen. Momenteel is niet voor alle (potentiële) aanvragers duidelijk dat deze contactpersoon er is, hoe ze deze contactpersoon kunnen benaderen, en welke ondersteuning deze contactpersoon kan bieden. Belangrijk is dat deze contactpersoon kan meedenken over de aanvragen. Eventueel kan deze ondersteunende rol ook worden opgepakt door de gemeente die hierin ondernemersverenigingen kan ondersteunen.

Het tweede verbeterpunt is de snelheid van het proces rondom het aanvragen van subsidie. Een deel van de geënquêteerde aanvragers vindt dat het lang duurt voordat zij uitsluitel krijgen over hun subsidieaanvraag. Daarbij is voor de aanvragers niet duidelijk wanneer zij een reactie mogen ontvangen en hoe lang het nog duurt voordat de provincie hun aanvraag behandelt.

Ook hiervoor dragen geënquêteerde aanvragers enkele oplossingen aan. De provincie kan aanvragers hierin tegemoet komen door alle aanvragen op korte termijn te behandelen. Daarnaast stellen aanvragers het op prijs als de provincie hen op de hoogte houdt van de vorderingen en tussentijds updates stuurt over de voortgang van hun aanvraag. Dit maakt de afhandeltijd weliswaar niet korter, maar hiermee weten aanvragers wel waar zij aan toe zijn. Een laatste oplossing is om aan alle aanvragers duidelijk te maken wie hun contactpersoon is van de afhandeling zodat aanvragers vragen kunnen stellen over de voortgang van hun aanvraag. De geënquêteerde aanvragers die een vaste contactpersoon hebben bij de provincie, zijn namelijk juist tevreden over de afhandeltijd en de updates die zij krijgen over de stand van zaken.

Het derde verbeterpunt is de hoogte van het subsidiebedrag. Een deel van de geënquêteerde aanvragers geeft aan dat ze per subsidie behoefte hebben aan een hoger subsidiebedrag, zodat ze een groter deel van hun ambities kunnen verwezenlijken. Hoewel aanvragers dus veelal tevreden zijn over het verkrijgen van het subsidiebedrag, helpt een hoger subsidiebedrag hen verder. Daarnaast geeft een deel van de aanvragers aan dat het percentage cofinanciering vanuit de provincie voor hen te laag is.

Les uit Zuid-Holland: percentage cofinanciering verlaagd

In gesprek met de provincie Zuid-Holland blijkt dat ook aanvragers in Zuid-Holland aangaven dat het percentage voor cofinanciering voor de aanvragers te hoog is. De provincie heeft daarom besloten het subsidiepercentage te verhogen naar 75% voor de aanvragen en een investeringsbedrag kennen tot € 10.000. Voor het resterende bedrag hoger dan € 10.000,- bedraagt het percentage cofinanciering nog steeds 50% met een maximaal subsidiebedrag van € 20.000,-

5.2 Inzicht in doelbereik

Het hoofddoel van de subsidie is het verhogen van het kwaliteitsniveau van de winkelgebieden in Noord-Holland. De provincie draagt bij aan dit doel middels het verstrekken van de subsidie, die zich richt op het verminderen van leegstand en het opstarten en/of verbeteren van de samenwerking. De subsidieregeling is met name bedoeld om gemeenten en ondernemers (collectieven) te stimuleren en aan te jagen bij het ondernemen van stappen die bijdragen aan het verbeteren van winkelgebieden. Dat de subsidie een aanjagende rol heeft, past ook bij de rol van de provincie in het detailhandelsbeleid, die meer ondersteunend is.

Beleidsdoelen actueel, combinaties moeten mogelijk zijn

De beleidsdoelen uit de subsidieregeling zijn actuele doelen volgens de (potentiële) aanvragers, zo blijkt uit de enquête onder aanvragers. Met name het verhogen van de organisatiegraad en het terugdringen van leegstand zijn belangrijke doelstellingen. Hiermee sluit de regeling goed aan bij de uitdagingen die in winkelgebieden liggen.

Om de regeling nog verder te verbeteren zijn door enkele (potentiële) aanvragers enkele suggesties gedaan. Deze zijn zowel in de enquête als tijdens de interviews opgehaald. Aanvragers geven aan dat de subsidie zich nu enkel richt op winkelgebieden en dat deze in steek breder moet zijn. Winkelen is namelijk volgens aanvragers meer een totaalbeleving geworden en ook de horeca- en recreatiefuncties zijn belangrijk voor de winkelgebieden. Verschillende partijen geven daarom aan dat zij de subsidie ook zouden willen gebruiken om de gebieden als geheel aan te pakken, waarbij de plannen zich niet enkel focussen op het winkelgebied. In de huidige vorm van de subsidie is dit echter niet mogelijk.

Daarnaast geven enkele aanvragers aan dat de doelen van de subsidie breder getrokken kunnen worden. Hierbij valt te denken aan maatregelen die de vitaliteit van centra in brede zin zouden stimuleren, zoals vergroenen, het opstellen van plannen voor flitsbezorging of het verbeteren van de verblijfsruimte. Andere mogelijke beleidsdoelen in dit kader kunnen zijn: digitalisering, duurzaamheid en parkeren.

Subsidie draagt vooral bij aan samenwerking, minder aan het terugdringen van leegstand

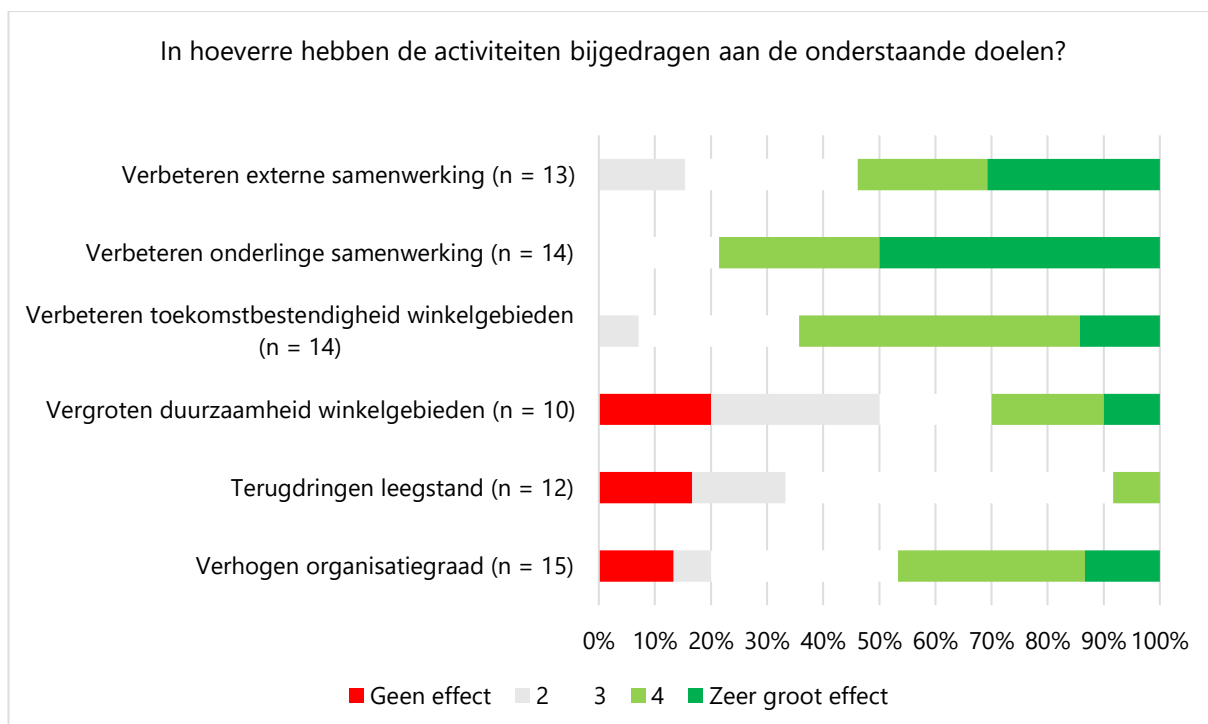
De subsidieregeling moet in eerste instantie met name bijdragen aan de beoogde effecten, namelijk: het verhogen van de organisatiegraad, het verbeteren van de samenwerking, het verbeteren van de toekomstbestendigheid, het vergroten van de duurzaamheid en het terugdringen van leegstand.

Aanvragers van de subsidie geven veelal aan dat de subsidie ook bijdraagt aan deze doelen (zie figuur 5.4). De subsidie draagt volgens aanvragers vooral bij aan een verbeterde samenwerking. Bijna driekwart van de subsidieaanvragers geeft aan dat de subsidie heeft bijgedragen aan verbeterde onderlinge samenwerking, ongeveer de helft van de aanvragers geeft aan dat de subsidie heeft bijgedragen aan verbeterde externe samenwerking en bijna de helft geeft aan dat de subsidie heeft geleid tot een verhoogde organisatiegraad.

Daarnaast draagt de subsidie ook bij aan een verbeterde toekomstbestendigheid. Ongeveer de helft van de respondenten geeft dit aan.

Niet alle doelen worden middels deze subsidie even goed bereikt. Zo geeft ongeveer 20% van de aanvragers aan dat de subsidie geen effect heeft op het vergroten van de duurzaamheid van winkelgebieden. Daarnaast zijn aanvragers ook minder overtuigd van het effect van de subsidie op het terugdringen van leegstand. Ongeveer 17% geeft aan dat de subsidie geen effect heeft op het terugdringen van de leegstand en vrijwel geen enkele aanvrager geeft aan dat het effect van de subsidie op het terugdringen van leegstand zeer groot is, maar dit kan ook niet worden verwacht van een subsidie die zich richt op procesondersteuning.

Een groot deel van de beleidsdoelen zijn relatief “zachte” doelen die zich moeilijk met data laten meten. Voorbeelden van deze zachte doelen zijn de verbeterde samenwerking, een verhoogde organisatiegraad en verbeterde toekomstbestendigheid. Een beleidsdoel dat wel met data te meten is, is de leegstand. Echter, ook het meten van het effect van de subsidie op de leegstand is lastig. Enerzijds is deze data per winkelgebied op een dergelijk detailniveau (inclusief ontwikkeling per jaar) vaak onvoldoende om goed in beeld te krijgen. Anderzijds gaat het om een subsidie voor planvorming / procesondersteuning en betreft dit niet direct de acties om leegstand terug te dringen. Dit wordt pas op langere termijn uitgevoerd naar aanleiding van de processen die worden opgestart met behulp van de regeling. Uit de analyse die wel uitgevoerd kan worden, is niet op te maken dat in winkelgebieden waar vaker subsidie is aangevraagd de leegstand significant is afgenomen. Bovendien wordt leegstand door vele factoren bepaald (economisch tij, impact covid, online bestedingen) en is het niet altijd aan de subsidieregeling toe te wijzen.

Figuur 5.3: Bijdrage activiteiten aan de doelen (bron: enquête onder aanvragers)

Voldoen aan concrete beleidsdoelen lastig meetbaar

De subsidie is met name bedoeld als aanjaaggeld voor gemeenten en ondernemers voor meer focus en het ontwikkelen van plannen voor de detailhandelsgebieden. Dat de provincie deze meer heeft ingestoken als aanjaaggeld past ook goed bij de ondersteunende rol die de provincie heeft in het detailhandelsbeleid. Hiermee heeft de subsidie met name indirect effect op de detailhandel in Noord-Holland. De activiteiten waarvoor subsidie kan worden aangevraagd zijn ook voornamelijk activiteiten die indirect bijdragen aan de detailhandelsgebieden. Dit blijkt ook uit het feit dat voor relatief kleine bedragen (€ 25.000,- tot € 30.000,-) subsidie aangevraagd kan worden in vergelijking met de kosten die gemaakt worden in detailhandelsgebieden. Doordat de subsidie voornamelijk op een indirecte manier bijdraagt, zijn de directe effecten, zoals verminderde leegstand of verhoogde kwaliteit, lastig zichtbaar en meetbaar. Ook aanvragers vinden het lastig om in te schatten in hoeverre de subsidie directe effecten heeft gehad in de detailhandel. Met name bij het vergroten van de duurzaamheid en het terugdringen van leegstand geven aanvragers regelmatig aan dat zij dit lastig vinden om in te schatten. Dus ook op basis van een inschatting van aanvragers is moeilijk aannemelijk te maken dat de subsidie bijdraagt aan vermindering van leegstand en het vergroten van duurzaamheid.

Daarnaast speelt mee dat de subsidie nog niet erg lang open staat voor directe stimulering, zoals investeringen rondom duurzaamheid. Doordat hier nog maar relatief kort subsidie kan worden aangevraagd, zijn de directe effecten op dit vlak nog maar beperkt zichtbaar.

Hoewel niet op alle onderdelen duidelijk is dat de subsidie heeft bijgedragen aan de beleidsdoelen, geven aanvragers vrijwel niet aan dat zij betere resultaten hadden kunnen behalen als de provincie op een andere manier ondersteuning had geboden. Daarnaast wordt in de interviews regelmatig aangegeven dat het vervallen van de subsidie wel leidt tot meer leegstand en verminderde samenwerking, waaruit geconcludeerd kan worden dat de regeling hier wel aan bijdraagt. Pas op lange termijn is het effect van de subsidie echter zichtbaar.

Kleine gemeenten en ondernemersverenigingen worden minder goed bereikt

Uit de analyse en uit de interviews blijkt dat kleine gemeenten en met name kleine ondernemersverenigingen relatief minder vaak subsidie aanvragen dan de grote en middelgrote gebieden. Hoewel onder aanvragers dus wel wordt aangegeven dat de subsidie bijdraagt aan de beleidsdoelen, zal de subsidie niet alle gebieden bereiken. Echter, de middelgrote en kleine winkelgebieden hebben minimaal met dezelfde problematiek te kampen als de grote winkelgebieden⁹. Om de beleidsdoelen voor alle winkelgebieden te behalen, is het voor de provincie van belang dat ook de kleinere centra in de toekomst bereikt worden.

De provincie kan hier op verschillende manieren op in zetten.

- Ten eerste is het belangrijk om naamsbekendheid te creëren voor de subsidie. Hier ligt zowel een taak voor de provincie als voor de gemeenten. Ondernemersverenigingen die wel subsidie hebben aangevraagd, geven veelal aan dat zij bekend zijn geraakt met de

⁹ Zie RRI en vitaliteitsindex.

subsidie via de gemeente. De ondernemersverenigingen die geen subsidie hebben aangevraagd geven aan dat zij graag via de gemeente op de hoogte waren gesteld van het bestaan van deze subsidie. Het is daarom van belang dat de provincie alle gemeenten goed op de hoogte houdt van de subsidie en deze bij gemeenten onder de aandacht brengt. Daarnaast is het van belang dat de gemeenten dit ook weer onder de aandacht brengt van ondernemers(collectieven).

- Ten tweede is het voor kleine ondernemersverenigingen veelal lastig om subsidie aan te vragen omdat zij over onvoldoende kennis beschikken om de subsidie aan te vragen. Het helpt deze kleine verenigingen als zij ofwel met de gemeente ofwel met de provincie kunnen sparren over hun aanvraag en ondersteund worden bij het indienen van hun aanvraag. In de praktijk zijn er enkele adviesbureaus die uiteindelijk de planvorming / processen doen, die ook bij partijen aanbieden al te helpen bij de aanvraag van de subsidie. Op deze wijze nemen zij gemeenten of ondernemersverenigingen werk uit handen en brengen zij de specifieke expertise in om een kansrijke subsidieaanvraag te doen.
- Ten derde is de tijdsinvestering voor het aanvragen van de subsidie veelal relatief groot voor kleine gemeenten en verenigingen en kunnen zij deze tijd niet altijd vrij maken. Ook hiervoor helpt ondersteuning vanuit gemeente en/of provincie. De uitvoering van het project wordt dan vaak door externe partijen en hier is een langer tijdspad voor mogelijk.

Andere manieren van ondersteuning door provincie mogelijk

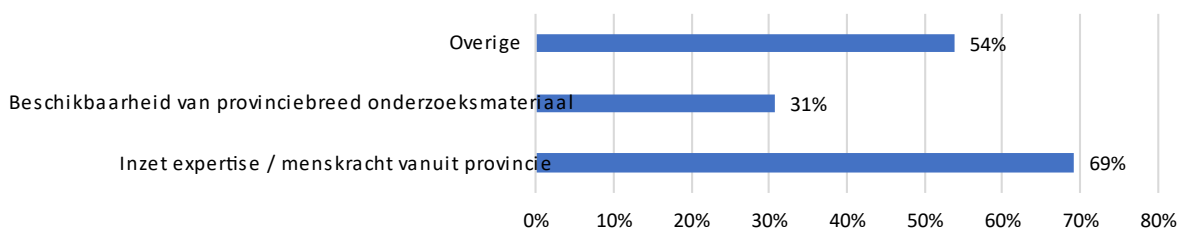
Uit de enquête en interviews blijkt dat de provincie de winkelgebieden ook op andere manieren kan ondersteunen bij het verhogen van kwaliteitsniveau, zie figuur 5.4. Hierbij is door gemeenten en ondernemers breder gekeken dan enkel deze subsidie. De belangrijkste manier waarop de provincie meer kan bijdragen aan de beleidsdoelen is door expertise en menskracht beschikbaar te stellen. Dit wordt door ongeveer tweederde van de potentiële aanvragers in de enquête aangegeven. Eerder in dit onderzoek is al aangegeven dat (potentiële) aanvragers behoefte hebben aan meer duidelijkheid omtrent de mogelijkheden om een contactpersoon en/of sparringpartner bij de provincie te kunnen benaderen, die hen helpt bij het indienen van een aanvraag.

Daarnaast kan de provincie ook extra ondersteuning bieden door het bestaande provinciebrede onderzoeksmateriaal beschikbaar te stellen. In de enquête geeft meer dan de helft van de aanvragers aan dat ze hier behoefte aan hebben. Ook in de interviews wordt vaak aangegeven dat het delen van kennis voor hen van belang is. Dit punt kan op verschillende manieren worden opgevat. Ten eerste willen (potentiële) aanvragers meer inzicht in data van hun gebied. Potentiële aanvragers willen hun gebied vergelijken met andere winkelgebieden en hiervoor is het van belang dat onderzoeken altijd op dezelfde manier worden uitgevoerd. Een voorbeeld dat in interviews werd genoemd is een passantenonderzoek voor een winkelgebied. Hierbij is het niet noodzakelijk dat de provincie dit onderzoek uitvoert voor alle winkelgebieden, maar hebben ondernemers wel behoefte aan een standaardisering van de onderzoeksopzet of aan een partij die deze onderzoeken overal op eenzelfde manier uitvoert. Het is daarom met name van belang dat de onderzoeken door de provincie worden uitgevoerd of wordt geholpen met een onderzoeksmethodiek, zodat niet elk winkelgebied zelf hoeft uit te vinden hoe bepaalde onderzoeken uitgevoerd kunnen worden. Bovendien is

bij veel partijen niet bekend welke onderzoeken de provincie al beschikbaar heeft, zoals Monitor Detailhandel, Koopstromenonderzoek en Marktruimteonderzoek. Een aanbeveling is om de data die de provincie beschikbaar heeft ook breed beschikbaar te stellen aan gemeenten en (potentiële) aanvragers en ervoor te zorgen dat deze partijen ook op de hoogte zijn van het bestaan van de data.

Ten tweede wordt door meerdere potentiële aanvragers aangegeven dat zij graag inzicht willen in de activiteiten die door andere partijen en in eerdere jaren met deze subsidie is uitgevoerd. Dit dient ter inspiratie voor gemeenten en ondernemersverenigingen voor de activiteiten die mogelijk uitgevoerd kunnen worden. Hierdoor hoeft niet elke partij opnieuw het wiel uit te vinden. De reacties in de categorie overig gaan over meer financiële middelen, budget voor uitvoering en inzicht vooraf welke inzet nodig is voor een aanvraag van de subsidieregeling.

Deze vraag staat los van de subsidieregeling. Zijn er andere manieren waarmee de provincie kan helpen om de kwaliteit van winkelgebieden te verbeteren?

Figuur 5.4: Hoe kan provincie hulp bieden? (bron: enquête onder potentiële aanvragers)

5.3 Inzicht in doeltreffendheid

Subsidie draagt bij aan uitvoeren van activiteiten

Om te bepalen of de subsidie doeltreffend is geweest, moet de subsidie voldoen aan drie voorwaarden. Deze voorwaarden zijn:

1. Er moet sprake zijn van (gedeeltelijk) doelbereik
2. De subsidie moet noodzakelijk of bevorderlijk zijn voor dat doelbereik
3. Er moet een causaal verband zijn tussen de subsidie en het doelbereik

Voorwaarde 1: Er moet sprake zijn van (gedeeltelijk) doelbereik

Aan de eerste voorwaarde wordt in dit geval voldaan. Er is namelijk sprake van een gedeeltelijk doelbereik (zie paragraaf 5.2). De subsidie draagt voornamelijk bij aan de doelen: verbeteren onderlinge samenwerking, verbeterde externe samenwerking en een verhoogde organisatiegraad. Echter, niet alle doelen worden middels deze subsidie even goed bereikt. Zo is bijvoorbeeld het effect op terugdringen van leegstand zeer beperkt. De subsidie leidt daarmee tot gedeeltelijk doelbereik.

Voorwaarde 2: De subsidie moet noodzakelijk of bevorderlijk zijn voor dat doelbereik

Aan de tweede voorwaarde wordt ook grotendeels voldaan. De subsidie heeft namelijk bijgedragen aan het uitvoeren van verschillende activiteiten (zie figuur 5.5). Alle aanvragers geven namelijk aan dat zij iets in de uitvoering van de activiteiten hadden gewijzigd indien zij geen subsidie hadden ontvangen. De helft van de aanvragers had de activiteiten in afgeslankte vorm uitgevoerd en ongeveer 12% van de aanvragers had de activiteiten op een later moment uitgevoerd. Daarnaast geeft ongeveer een kwart aan dat zij de activiteiten in het geheel niet hadden uitgevoerd zonder subsidie.

Uit interviews is gebleken dat de subsidie ertoe heeft bijgedragen dat activiteiten zijn uitgevoerd. Gemeenten geven veelal aan dat de activiteiten in afgeslankte vorm of later in de tijd hadden plaatsgevonden. Binnen veel gemeenten liggen al andere grote opgaven, bijvoorbeeld rondom de woningmarkt en het klimaatbeleid, waardoor minder aandacht en geld overblijft voor het thema economie. Hier lijden de winkelgebieden onder. De subsidie van de provincie is voor deze gemeenten nodig om toch te kunnen investeren in de winkelgebieden.

Ondernemers geven veelal aan dat zonder subsidie vrijwel geen activiteiten waren uitgevoerd. Met de subsidie kunnen ondernemers investeren in zaken waar zij zelf weinig budget voor hebben en wat daarom zonder subsidie niet mogelijk was geweest. De subsidie maakt het voor hen mogelijk om meer te investeren in het winkelgebied en om professionals in te huren, wat zorgt voor een professionaliseringsslag in de winkelgebieden. De inhuur van een professional draagt veelal ook bij aan het draagvlak van de te nemen maatregelen, dat veelal lager is als de ondernemers zelf een plan opstellen.

Voorwaarde 3: Er moet een causaal verband zijn tussen de subsidie en het doelbereik

We zien geen causaal verband tussen de winkelgebieden waar subsidies zijn verleend en een positief outcome effect zoals een vermindering van de leegstand. Hetzelfde geldt voor de bijdrage van de regeling aan de 'impact verandering' (vitale economische regio, duurzaam ruimtegebruik en aantrekkelijke woon- en leefomgeving). Het is ook niet vreemd dat geen direct verband is te leggen tussen de regeling en het 'outcome effect' en de 'impact verandering', omdat samenwerking maar één van de vele factoren is, die van invloed is op de ontwikkeling van toekomstbestendige winkelgebieden en een vitale economische regio, duurzaam ruimtegebruik en aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Zo spelen bijvoorbeeld factoren als de economische ontwikkeling en corona in dit proces een zeker zo grote rol. Daarnaast is een verband met het 'outcome effect' en de 'impact verandering' nu moeilijk vast te stellen, omdat een betere samenwerking en hogere organisatiegraad pas over een langere periode vruchten afwerpen.

Wel kunnen we vanuit de literatuur¹⁰ en bestaand onderzoek stellen dat een goede samenwerking en organisatiegraad de basis vormen voor een succesvolle aanpak om de

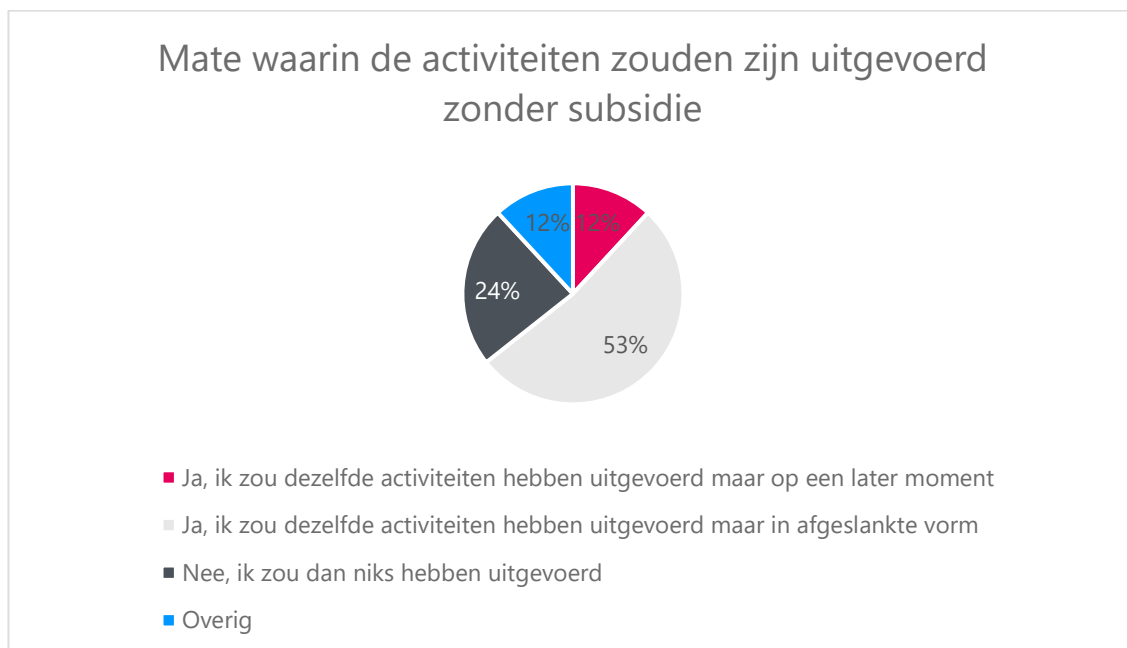
¹⁰ Dit blijkt onder andere uit de volgende literatuur:

<https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/afname-winkelmeters-biedt-kansen-voor-dorpen-en-steden/>

https://retailand.nl/app/uploads/2016/12/Winkelgebied_van_de_Toekomst.pdf en

<https://retailand.nl/app/uploads/2018/09/2440-Brochure-samen-investeren-DEF-LR.pdf>

vitaliteit van winkelgebieden te verbeteren. Een sterke samenwerking tussen de 'gouden driehoek'(ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeente) is randvoorwaardelijk om gezamenlijk in een winkelgebied te investeren en plannen te kunnen maken en uitvoeren.

Figuur 5.5: Mate waarin activiteiten zouden zijn uitgevoerd zonder subsidie (bron: enquête onder aanvragers)

Ook niet-aanvragers voeren veel activiteiten uit rondom toekomstbestendigheid

Ook degene die geen aanvraag hebben ingediend voor de subsidieregeling hebben activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de winkelgebieden. Zo hebben zij onder andere transformatie en innovatie gestimuleerd, heeft herstructurering van de openbare ruimte plaatsgevonden, is er al veel samenwerking tussen ondernemers en gemeenten, is een detailhandelsnota vastgesteld en geeft de gemeente beleidsadvies over detailhandel richting wethouders en winkeliers. Dat deze activiteiten worden uitgevoerd zonder subsidiegeld heeft verschillende verklaringen. In sommige gebieden is bij stakeholders veel urgentie voelbaar en daardoor worden op andere manieren financiële middelen beschikbaar gesteld. In een aantal gevallen is van oudsher de samenwerking en daarmee vaak ook de financiering al goed op orde, waardoor een subsidie niet noodzakelijk is.

Analyse toekomstperspectief winkelgebieden in relatie tot aanvragen subsidies

Om te kijken naar de toekomstbestendigheid van winkelgebieden, zijn verschillende indices gebruikt.

1. Ten eerste is gebruik gemaakt van de Retail Risk Index (RRI) van Locatus. De RRI voorspelt hoe groot de kans is dat een ondernemer over één jaar nog gevestigd is in een winkelcentrum. Dit risicoprofiel wordt gebaseerd op vier indicatoren, namelijk: pandindex, branche-index, straatindex en de marktindex. Hoe hoger de Retail Risk Index des te groter het risico dat de ondernemer er volgend jaar niet meer gevestigd is. De

RRI van Noord-Holland komt gemiddeld gezien overeen met het landelijk gemiddelde¹¹. Wel is het aandeel winkels met een zeer hoog risico in Noord-Holland kleiner dan in Nederland gemiddeld, wat positief is voor Noord-Holland.

2. Ten tweede is gebruik gemaakt van de vitaliteitsbenchmark centrumgebieden. Met de vitaliteitsbenchmark wordt de economische vitaliteit van de 100 grootste centrumgebieden van Nederland in beeld gebracht door Goudappel. Voor elk centrumgebied is een economisch vitaliteitsprofiel opgesteld op basis van 23 objectief gemeten indicatoren. De laatste versie dateert uit juni 2022. De indicatoren kunnen worden ingedeeld in vier categorieën, namelijk: demografie, voorzieningenaanbod, ruimtelijke kwaliteit en bereikbaarheid. Deze indicatoren bepalen gezamenlijk het vitaliteitsprofiel voor de grootste centrumgebieden in Noord-Holland en Nederland. Ook hieruit blijkt dat Noord-Hollandse centra gemiddeld een beter vitaliteitsprofiel hebben dan gemiddeld in Nederland.
3. Tot slot is gebruik gemaakt van leegstandspercentages. Het eerste leegstandspercentage laat het aantal leegstaande verkooppunten binnen een winkelgebied zien als percentage van het totale aantal verkooppunten. Daarnaast is gebruik gemaakt van een leegstandspercentage dat het aandeel leegstaande winkelvloeroppervlakte laat zien als percentage van de totale winkelvloeroppervlakte van een winkelgebied¹².

In figuur 5.6 en 5.7 zijn deze verschillende indices getoond in de kaart van Noord-Holland. Daarnaast is ook nogmaals inzichtelijk gemaakt welke gemeenten subsidies hebben aangevraagd (figuur 5.8). Afgaande op de kaarten blijkt dat er enige mismatch is tussen de gemeenten die subsidie aanvragen en de gemeenten die dit volgens de indices het meest nodig hebben.

Uit de kaarten blijkt dat de zuidelijke helft van Noord-Holland, en met name de MRA, gemiddeld zeer vitaal is. Wel moet worden opgemerkt dat ook hier enkele wijkcentra minder vitaal zijn. De noordelijke helft van Noord-Holland is over het algemeen minder vitaal dan het zuiden. Met name in gemeenten in de kop van Noord-Holland is het minder goed gesteld met de vitaliteit van de winkelgebieden. Dit vertaalt zich ook in leegstandscijfers en de Retail Risk Index.

Dit leidt tot de conclusie dat met name gemeenten in de noordelijke helft van Noord-Holland een grotere behoefte hebben aan subsidie dan de gemeenten in de zuidelijke helft van Noord-Holland. Echter, in de noordelijke helft wordt juist relatief minder vaak subsidie aangevraagd. Ook indien wordt gecorrigeerd voor het aantal winkelgebieden in de gemeenten, lijkt in de noordelijke helft van Noord-Holland minder subsidie aangevraagd te worden dan in de zuidelijke helft.

Daarnaast lijkt er weinig correlatie tussen de mate waarin winkelgebieden toekomstbestendig zijn (gebaseerd op de RRI en leegstandspercentages) en de mate waarin gemeenten de afgelopen jaren subsidie hebben aangevraagd. De correlatiecoëfficiënt (tabel 5.1) tussen het aantal subsidies dat wordt aangevraagd en de vitaliteitsindex is zeer laag. In

¹¹ Monitor Detailhandel Noord-Holland 2021-2022

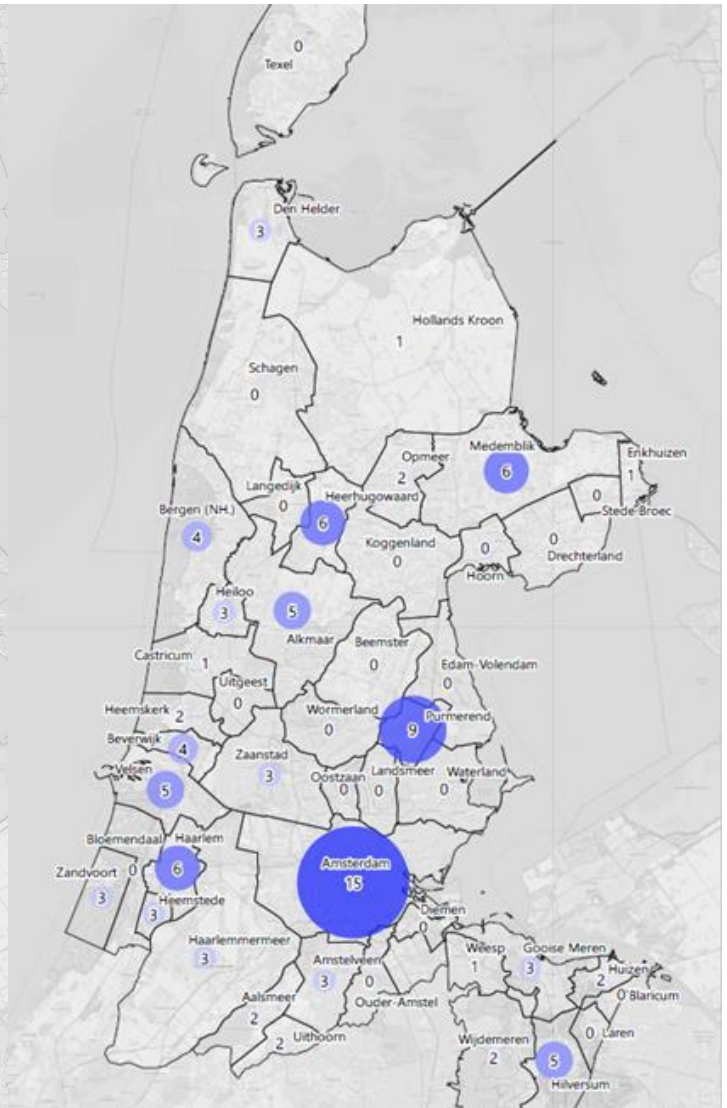
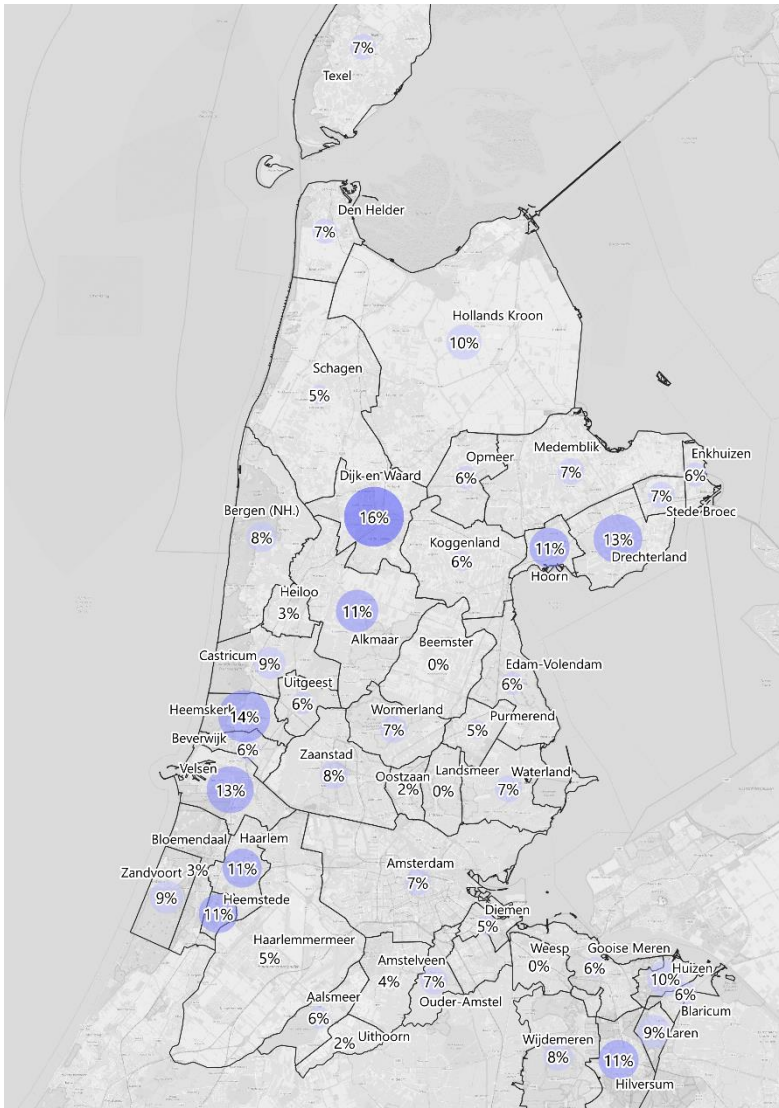
¹² In Noord-Holland bedraagt de leegstand 5,5% (in m²) en 6% in aantal verkooppunten ten opzichte van het nationaal gemiddelde: 6,4% (in m²) en 7,7% (aantal verkooppunten)

sommige gevallen is deze zelfs negatief. Ook uit een regressieanalyse blijkt dat de mate van vitaliteit van de winkelgebieden vrijwel geen verklaring is voor de mate waarin de winkelgebieden subsidie aanvragen. Een verklaring hiervoor blijkt niet duidelijk uit deze analyse, maar mogelijk hebben winkelgebieden met een relatief minder goede toekomstbestendigheid nog met andere problemen te kampen en staat hierdoor het aanvragen van een subsidie laag op de prioriteitenlijst. Overigens staat de subsidieregeling open voor alle winkelgebieden en niet specifiek voor de winkelgebieden (zoals middelgrote centrumgebieden) die relatief grotere problemen ervaren.

Kortom, de eerder uitgebrachte adviezen om de subsidieregeling meer onder het voetlicht te brengen in kleine gemeenten en winkelcentra geldt zeker ook voor de minder vitale winkelgebieden, die ook geografisch zichtbaar zijn binnen Noord-Holland.

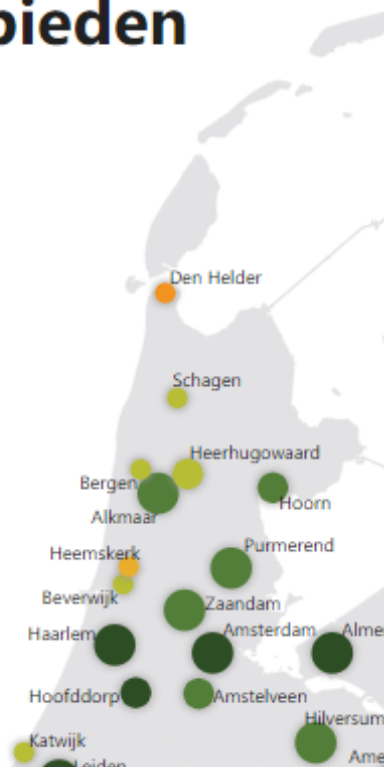
Index	correlatie met subsidieaanvragen
Retail Risk Index	-0,26
leegstand verkooppunten	0,03
leegstand vloeroppervlak	-0,1

Tabel 5.1: Correlatie tussen subsidieaanvragen per gemeente en Retail Risk Index en Leegstand (bron: Locatus, 2022)

Centrumgebieden

- Zeer vitaal
-
-
- Minst vitaal

Figuur 5.6 linksboven: Verdeling gemiddelde leegstandspercentages per gemeente in Noord-Holland – gemiddelde per winkelgebied (bron: Locatus, 2022)

Figuur 5.7 linksonder: Vitaliteit per centrumgebied in Noord-Holland (bron: Vitaliteitsbenchmark Centrumgebieden 2022)

Figuur 5.8 rechtsboven: Verdeling aantal subsidieaanvragen per gemeente

5.4 Inzicht in overige wensen en behoeften

Wensen aanvragers: subsidie voor fysieke investeringen en gebiedsgerichte subsidie

Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat zij graag een uitbreiding van de subsidie zouden willen zien. De aanvragers geven aan behoefte te hebben aan een financiële ondersteuning bij fysieke investeringen, zoals transformatie. Het Rijk heeft hier sinds 2022 weliswaar een regeling voor, deze is echter dusdanig ingewikkeld en veeleisend, dat veel winkelgebieden hier niet voor in aanmerking komen en/of onvoldoende kennis en capaciteit hebben hier gericht subsidie op aan te vragen. Een provinciale subsidie is voor veel winkelgebieden laagdrempeliger.

Daarnaast geeft een deel van de aanvragers aan dat zij deze subsidie breder zouden willen inzetten. Ze willen met de subsidie namelijk de hele binnenstad ondersteunen en geven aan dat bijvoorbeeld horeca en winkelen tegenwoordig veelal hand in hand gaan. De aanvragers willen de subsidie graag gebiedsgericht inzetten en zich hierbij niet enkel hoeven te focussen op het winkelgebied. Daarnaast geeft een deel van de respondenten nog aan dat zij graag zouden willen dat de subsidie enigszins wordt uitgebreid naar andere type procesondersteuning of onderzoek, zoals het opstellen en uitvoeren van een communicatieplan, het actualiseren van de detailhandelsvisie, onderzoek naar nieuwe concepten zoals flitsbezorging, veiligheid en sociale meerwaarde van een gebied.

Het lijkt gewenst jaarlijks te bezien welke thema's actueel zijn en passen binnen de kaders van de subsidieregeling. Op deze wijze kunnen bijvoorbeeld maatregelen rondom vitaliteit van de winkelcentra bijdragen aan zowel de detailhandelsdoelstellingen als bredere maatschappelijke en provinciale doelstellingen. Hierbij dient wel het bredere detailhandelsbeleid van de provincie als uitgangspunt voor het verbeteren van de subsidieregeling.

Bijlage 1 Vragenlijsten

enquêtes

Aanvragers:

1. Heeft u in de periode 2018-2021 een aanvraag ingediend voor de subsidieregeling toekomstbestendige winkelgebieden bij de provincie Noord-Holland? (single respons)
 - a. Ja
Let op: vul hier ook Ja in indien u de subsidieaanvraag later heeft ingetrokken of indien uw subsidieaanvraag is afgewezen.
 - b. Nee (-> einde vragenlijst)
 2. Namens wat voor organisatie heeft u een aanvraag ingediend? (single respons)
 - a. Een gemeente
 - b. Een ondernemerscollectief
 - c. Solitaire ondernemer
 3. Met welk doel heeft u een aanvraag ingediend? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - a. Toekomstbestendig maken van een winkelgebied
 - b. Toekomstbestendig maken van een solitaire vestiging
 - c. Toekomstbestendigheid winkelgebieden in lijn brengen met dienstenrichtlijn
 4. Op welk onderwerp binnen de subsidieregeling sluit uw aanvraag aan? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - a. Onderzoek naar terugdringen leegstand
 - b. Procesondersteuning bij terugdringen leegstand
 - c. Onderzoek naar het bevorderen van transformatie
 - d. Procesondersteuning bij het bevorderen van transformatie
 - e. Opzetten ondernemerscollectief
 - f. Verbeteren bestaand ondernemerscollectief
 - g. Verbeteren samenwerking middels andere vormen dan een ondernemerscollectief
 - h. Onderzoek naar onderscheidend vermogen van het winkelgebied
 - i. Procesondersteuning bij onderscheidend vermogen van het winkelgebied
 - j. Begeleiding bij duurzaamheidsmaatregelen
 - k. Initiëren duurzaamheidsmaatregelen
 - l. Onderzoek om plannen rondom toekomstbestendigheid van het winkelgebied in lijn te brengen met de dienstenrichtlijn
 - m. Opstellen transformatievisie
 5. Zijn er onderwerpen die nu niet onder de subsidieregeling vallen, maar waarvoor u wel subsidie zou willen ontvangen om winkelgebieden toekomstbestendig te maken? (open vraag)
- Blok 2: De volgende vragen gaan over de resultaten die zijn behaald met uw aanvraag. Heeft u meerdere aanvragen gedaan, dan kunt u meerdere antwoorden invullen.*
6. Wat is de status van uw aanvraag? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - a. De subsidie is door de provincie verstrekt en is vastgesteld (-> door naar vraag 10)
 - b. Er is een voorschot voor de subsidie verstrekt maar de subsidie is nog niet vastgesteld (-> door naar vraag 10)

- c. Wij hebben onze subsidieaanvraag zelf ingetrokken (-> naar vraag 7)
- d. Onze subsidieaanvraag is door de provincie geweigerd (-> naar vraag 8)
- 7. Waarom heeft u uw subsidieaanvraag ingetrokken? (*open vraag*) (-> naar vraag 9)
- 8. Waarom is uw subsidieaanvraag afgewezen door de provincie? (*open vraag*) (-> naar vraag 9)
- 9. Welk effect heeft het uitblijven van subsidie gehad op uw activiteiten omtrent toekomstbestendige winkelgebieden? (*open vraag*) (-> naar vraag 18)
- 10. Hoe ver bent u met de uitvoering van de activiteiten waarvoor subsidie is aangevraagd? (*meerdere antwoorden mogelijk*)
 - a. De activiteiten zitten nog in de opstartfase (-> naar vraag 14)
 - b. De activiteiten zijn gedeeltelijk uitgevoerd (-> naar vraag 11)
 - c. De activiteiten zijn geheel uitgevoerd maar er is nog een vervolgtraject opgestart (-> naar vraag 11)
 - d. De activiteiten zijn geheel uitgevoerd en er is ook al een vervolgtraject opgestart (-> naar vraag 11)
- 11. Welke activiteiten zijn uitgevoerd met behulp van de subsidieregeling? (*open vraag*) (-> naar vraag 12)
- 12. Komen de uitgevoerd activiteiten overeen met hetgeen waarvoor u subsidie heeft aangevraagd? (*single respons*) (-> naar vraag 13)
 - a. Ja, volledig
 - b. Deels wel en deels niet
 - c. Nee
- 13. De subsidieaanvraag richt zich vooral op onderzoek en procesondersteuning en in mindere mate op ondersteuning van fysieke aanpassingen. In hoeverre hebben het onderzoek of de procesondersteuning uiteindelijk bijgedragen aan de meer concrete doelen? (-> naar vraag 14)

effect	1 = Geen effect	2	3	4	5= Zeer groot effect	Weet ik niet
Verhogen organisatiegraad						
Terugdringen leegstand						
Vergroten duurzaamheid winkelgebieden						
Verbeteren toekomstbestendigheid winkelgebieden						
Verbeteren onderlinge samenwerking						
Verbeteren externe samenwerking						

- 14. Zou u dezelfde activiteiten hebben uitgevoerd indien u geen subsidie van de provincie had gekregen? (*single respons*) (-> naar vraag 15)
 - a. Nee, ik zou dan niks hebben uitgevoerd
 - b. Nee, maar ik zou dan andere activiteiten hebben uitgevoerd, zoals: (*open antwoord*)
 - c. Ja, ik zou dezelfde activiteiten hebben uitgevoerd maar in afgeslankte vorm
 - d. Ja, ik zou precies hetzelfde hebben gedaan

15. Had u betere resultaten kunnen bereiken als de provincie op een andere manier ondersteuning had geboden dan middels deze subsidie?
 - a. Ja (->naar vraag 16)
 - b. Nee (->naar vraag 18)
16. Op welke manier had de provincie u betere ondersteuning kunnen bieden dan middels de huidige subsidie? (*open vraag*) (->naar vraag 17)
17. Welke resultaten had u kunnen behalen, die nu niet behaald zijn, als de provincie u op deze manier had ondersteund? (*open vraag*) (->naar vraag 18)

Blok 3: De volgende vragen gaan over uw ervaringen met het aanvragen van de subsidie.

18. Hoe heeft u het proces van de subsidieaanvraag in zijn geheel ervaren? (*single respons*)
 - a. Zeer positief (->naar vraag 19)
 - b. Positief (->naar vraag 19)
 - c. Neutraal (->naar vraag 20)
 - d. Negatief (->naar vraag 20)
 - e. Zeer negatief (->naar vraag 20)
 - f. Geen antwoord (->naar vraag 21)
19. Wat is de belangrijkste reden dat u tevreden bent? (*open vraag*) (->naar vraag 21)
20. Wat zou er beter kunnen bij deze subsidieregeling? (*open vraag?*) (->naar vraag 21)
21. Hoe tevreden bent u over de volgende aspecten van het aanvraagproces? (->naar vraag 22)

effect	1= zeer ontevreden	2	3	4	5 = zeer tevreden	N.v.t.
Aanvraagformulier						
Begrijpbaarheid eisen subsidie						
Snelheid indienen aanvraag						
Snelheid reactie provincie op aanvraag						
Hoogte ontvangen subsidiebedrag						
Cofinanciering						
Contact met provincie						

22. Kunt u toelichten waarom u ontevreden bent over deze aspecten? (*open vraag*) (-> naar vraag 23)
(Opmerking: deze vraag alleen stellen indien bij vraag 22 bij één of meerdere onderwerpen een 1,2 of 3 wordt gegeven.)
23. U bent bijna aan het einde van de vragenlijst. Heeft u nog overige opmerkingen, wensen of verbeterpunten voor deze subsidieregeling? (*open vraag*) (-> naar vraag 24)
24. In het kader van ons onderzoek willen we ook graag in gesprek gaan met enkele subsidieaanvragers. Mogen we u benaderen voor een kort overleg (videobellen/telefonisch) om uw ervaringen met de subsidieregeling door te nemen? (*single respons*)
 - a. Ja, er mag contact met mij opgenomen worden. Dit kan het best via:
 - Naam: (invulveld)
 - Email: (invulveld)
 - Telefoon: (invulveld)
 - b. Nee, ik wil niet dat er contact met mij wordt opgenomen

Niet-aanvragers:

1. Voor welk type organisatie werkt u? (->vraag 2)
 - Gemeente
 - Winkeliers- of ondernemersvereniging
 - BIZ
 - Anders, namelijk: (open antwoord)
2. Klopt het dat u in de periode 2018-2021 geen aanvraag heeft ingediend voor de subsidieregeling Toekomstbestendige winkelgebieden?
 - Ja, ik heb geen aanvraag ingediend (->vraag 3)
 - Nee, ik heb in deze periode wel een aanvraag ingediend (-> einde vragenlijst)
3. Bent u op de hoogte van de Uitvoeringsregeling Toekomstbestendige Winkelgebieden die de provincie Noord-Holland sinds 2018 heeft opengesteld?
 - Ja, ik weet wat deze subsidieregeling inhoudt (->vraag 4)
 - Ja, ik heb ervan gehoord, maar weet niet wat de inhoud is (->vraag 4)
 - Nee, ik ben niet bekend met deze subsidieregeling (->vraag 5)
4. Waarom heeft u geen gebruik gemaakt van de Uitvoeringsregeling Toekomstbestendige Winkelgebieden? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - De regeling is te complex
 - De regeling sluit niet aan bij de activiteiten die wij doen
 - Er zijn te veel eisen verbonden aan de regeling
 - Ik ben onvoldoende op de hoogte van de subsidieregeling
 - De cofinanciering is een bottleneck
 - Het maximale subsidiebedrag is te laag
 - Anders namelijk
5. Onder welke voorwaarden zou u wel gebruik maken van de Uitvoeringsregeling Toekomstbestendige Winkelgebieden? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Subsidieregeling is beschikbaar voor meer activiteiten (->vraag 6)
 - Subsidieregeling draagt bij aan andere beleidsdoelstellingen (->vraag 7)
 - Meer begeleiding vanuit de provincie (->vraag 8)
 - Sneller aanvraagproces(->vraag 9)
 - Hoger budgetplafond (->vraag 10)
 - Anders, namelijk: (open antwoord) (->vraag 12)
 - Ik wil hoe dan ook geen gebruik maken van de subsidieregeling (exclusief antwoord)(->vraag 11)
6. U geeft aan dat u van de subsidieregeling gebruik zou maken indien deze beschikbaar is voor meer activiteiten. Voor welke activiteiten zou u graag subsidie willen aanvragen? (open vraag) (->vraag 12)
7. U geeft aan dat u van de subsidieregeling gebruik zou maken indien deze beschikbaar is voor andere beleidsdoelstellingen. Welke beleidsdoelstellingen moeten volgens u worden meegenomen in deze subsidie? (open vraag) (->vraag 12)
8. U geeft aan dat u van de subsidieregeling gebruik zou maken indien er meer ondersteuning zou zijn vanuit de provincie. Wat voor ondersteuning wenst u vanuit de provincie? (open vraag) (->vraag 12)
9. U geeft aan dat u van de subsidieregeling gebruik zou maken indien het aanvraagproces sneller verloopt. Op welke manier kan het aanvraagproces volgens u sneller? (open vraag) (->vraag 12)

10. U geeft aan dat u van de subsidieregeling gebruik zou maken indien het budgetplafond hoger zou zijn. Hoe hoog moet het budgetplafond volgens u zijn? (open vraag) (->vraag 12)
11. U geeft aan dat u hoe dan ook geen gebruik zou maken van deze subsidie. Kunt u toelichten wat uw reden hiervoor is? (open vraag) (->vraag 12)
12. Zijn er andere instrumenten waarop de provincie kan helpen om een bijdrage te leveren aan de beleidsdoelstellingen waar de subsidieregeling voor bedoeld is? (->vraag 13)
 - Inzet expertise / menskracht vanuit provincie
 - Beschikbaarheid van provinciebreed onderzoeksmateriaal
 - Anders, namelijk
13. U geeft aan dat u geen subsidie heeft ontvangen van de provincie voor de toekomstbestendigheid van winkelgebieden.
Welke activiteiten rondom het toekomstbestendig maken van winkelgebieden voert u desondanks uit? (open vraag) (->vraag 14)

Slotvragen:

14. In het kader van ons onderzoek willen we ook graag in gesprek gaan met enkele geënquêteerden. Mogen we u benaderen voor een kort overleg (videobellen/telefonisch) om uw ervaringen met de subsidieregeling door te nemen? (*single respons*)
 - a. Ja, er mag contact met mij opgenomen worden. Dit kan het best via:
 - Naam: (invulveld)
 - Email: (invulveld)
 - Telefoon: (invulveld)
 - b. Nee, ik wil niet dat er contact met mij wordt opgenomen

Bijlage 2 Lijst geïnterviewden

naam	organisatie
Leo van der Linde	Adviescommissie Detailhandel, Noord-Holland-Zuid
Geert Koolen	gemeente Hoorn
Marjon Zorge	gemeente Haarlem
Corlien Moleman	gemeente Den Helder
Corona Rentenaar	Ondernemers Medemblik
Brigitta Boonacker	Ondernemers Gooise Meren
Janneke den Ouden	Stad&Co
Natalia Walenkamp	Ondernemers Vijzelstraat
Thom Spruijt	provincie Noord-Holland
Jacobien Krol	provincie Noord-Holland
Marlieke Heck	provincie Noord-Holland
Margot Recter	provincie Noord-Holland
Floris Hendriksen	provincie Zuid-Holland
Tjeu Paffen	provincie Zuid-Holland

Goudappel BV werkt vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven en Leeuwarden en via onze partners in het buitenland

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32